

2012

Marlies Hoeksema

0244252

MA Scriptie Geschiedenis
van Politiek en Cultuur

[RICHARD NIXON IN ELSEVIER]

Inhoudsopgave

Inleiding	2
Hoofdstuk 1	3
1.1 Historische context	3
1.2 Nixon en het herstel van zijn reputatie	7
1.3 Historici en Nixon	11
Hoofdstuk 2	13
2.1 Framing	13
2.2 Content Analysis	15
2.3 Framing versus Content Analysis	17
2.4 After Watergate	17
2.5 Inhoudelijke analyse voor dit onderzoek	20
Hoofdstuk 3	21
3.1 Elsevier	21
3.2 Overzicht van gevonden artikelen	23
3.3 Weging per artikel	26
3.4 Analyse	42
Conclusie	45
Literatuur	46

Inleiding

Op 22 april 1994 overleed Richard Milhous Nixon. Naar aanleiding van zijn overlijden verschenen verschillende beschouwingen over zijn leven in de media. De mening over Nixon was over het algemeen niet zo negatief als verwacht kon worden naar aanleiding van zijn controversiële politieke carrière en presidentschap. Een voorbeeld hiervan is een artikel in Newsweek onder de titel “*Coming to Praise Nixon*”.¹ Volgens deze korte beschrijving van de begrafenis van Nixon was de tijd gekomen om verder te kijken dan de fouten die hij gemaakt had in zijn leven. Dat de tijd gekomen was om de eer van Nixon te herstellen bleek onder andere uit het feit dat bij zijn begrafenis president Bill Clinton aanwezig was, maar ook alle nog levende voormalig presidenten. Er waren zelfs een aantal bekende vijanden van Nixon aanwezig, onder andere Spiro Agnew en George McGovern, die na zijn overlijden vooral benadrukten dat Nixon, ondanks alles, een politicus was die veel bereikt en betekend had voor de Verenigde Staten en de wereld. Dit onderzoek gaat over de vraag hoe de berichtgeving over Richard Nixon veranderd is in de media na zijn aftreden als president in 1974 tot aan zijn overlijden in 1994.

Omdat media een groot en breed begrip is wordt als afbakening van dit onderzoek gekozen om naar opinieweekbladen te kijken. Russ Witcher heeft dit gedaan voor Amerikaanse opinieweekbladen in zijn onderzoek *After Watergate* (2000). In dit onderzoek kijkt hij naar de berichtgeving over Nixon in Newsweek, Time en U.S. News & World Report. Hij doet dit voor de periode augustus 1974 tot april 1994. Het doel van zijn onderzoek is om na te gaan of er, naarmate Watergate verder in het verleden is komen te liggen, positiever geschreven wordt over Nixon in Amerikaanse opinieweekbladen. Dit onderzoek gaat hetzelfde doen maar dan voor het Nederlandse opinieweekblad Elsevier. De vraag die in dit onderzoek beantwoord gaat worden is: Is er een verandering in de berichtgeving over Richard Nixon in de periode augustus 1974 tot april 1994 in Elsevier?

Het eerste hoofdstuk betreft een korte omschrijving van het leven van Richard Nixon. Hiervoor is gekozen zodat later in het onderzoek geen extra uitleg gegeven hoeft te worden als er verwezen wordt naar historische gebeurtenissen. Het tweede hoofdstuk betreft een analyse van de verschillende methodes waarop een inhoudelijke analyse van

¹ Coming to praise Nixon, *Newsweek* 00289604 (1994)

tijdschriftartikelen kan plaats vinden. Hoofdstuk drie gaat in op het gevonden materiaal. In de conclusie van dit onderzoek zal een antwoord gegeven worden op de onderzoeksvraag.

Hoofdstuk 1

1.1 Historische context

Richard Milhous Nixon werd op 9 januari 1913 geboren in Yorba Linda (Californië). Zijn moeder, Hannah Milhous, was een Quaker en zijn vader, Francis A. Nixon was tot zijn huwelijk een Methodist. De jeugd van Nixon zou dan ook gekenmerkt zijn door een conservatieve opvoeding, waardoor hij onder andere niet mocht drinken, dansen en vloeken. In 1930 haalde Nixon zijn diploma en wilde hij eigenlijk gaan studeren aan Harvard. Hij werd toegelaten, maar had niet de financiële middelen om er daadwerkelijk te gaan studeren. Hij studeerde in 1934 af aan Whittier College waarna hij, met beurs, rechten ging studeren aan Duke University. In 1937 keerde hij terug naar Californië waar hij zijn loopbaan als advocaat begon. In 1940 trouwde hij met Thelma Ryan met wie hij twee dochters, Tricia en Julie, zou krijgen. Nixon en zijn vrouw verhuisden in januari 1942 naar Washington D.C., omdat hij daar werk had gekregen bij het ‘Office of Price Administration’. In augustus van datzelfde jaar werd hij opgeroepen om in dienst te treden bij de Amerikaanse marine. Tijdens de Tweede Wereldoorlog diende hij in de Pacific.²

In 1946 werd Richard Nixon gekozen tot Federaal Congreslid. Dit lukte hem mede doordat hij zijn tegenstander, de lang zittende Democraat Jerry Voorhis, effectief wist te beschuldigen van samenwerken met de communisten. De eerste actie waardoor Nixon opviel als congreslid kwam toen hij Alger Hiss veroordeeld wist te krijgen door het “House Committee on Un-American Activities”. Hiss was een belangrijke adviseur van president Franklin D. Roosevelt geweest en zou ondertussen gespioneerd hebben voor de Sovjet Unie. Het feit dat Nixon deel uitmaakte van de omstreden heksenjacht op zogenaamde Sovjet sympathisanten en spionnen, onder leiding van Joseph McCarthy, is een smet geworden op zijn politieke carrière. In 1950 werd Nixon verkozen in de Senaat. Hij versloeg hiervoor wederom een Democraat, Helen Gahagan Douglas, en ook deze keer was zijn winst voornamelijk toe te schrijven aan het feit dat hij haar effectief wist te beschuldigen van het hebben van communistische sympathieën. Tijdens zijn korte periode als senator viel vooral op

² Conrad Black, *Richard Milhous Nixon The Invincible Quest* (Londen 2007) 3-74

dat hij een tegenstander was van de oorlog in Korea en dat hij het hele land afreisde om mensen te waarschuwen voor het communistisch gevaar.³

Mede door zijn anticommunistische retoriek koos de Republikeinse kandidaat voor het presidentschap, Dwight D. Eisenhower, Richard Nixon als zijn 'running mate'. Tijdens de verkiezingen was er een rel, waarbij beweerd werd dat Nixon beschikte over een 'slush fund'. Nixon ontkende dit en besloot een toespraak op tv te houden, waarin hij aantoonde dat hij vals beschuldigd werd. Eisenhower won de verkiezingen, waardoor Nixon vicepresident werd. Tijdens zijn vicepresidentschap zorgde hij ervoor dat het aanzien van het ambt steeg en daardoor ook de invloed die hij had op het beleid van de president. Doordat Eisenhower ziek werd, werd Nixon de eerste vicepresident die het ambt van de president tijdelijk waarnam. Hij was de eerste vicepresident in de twintigste eeuw die duidelijk te kennen gaf dat hij heel graag zelf president wilde worden.⁴

In 1960 stelde hij zich dan ook verkiesbaar en kreeg hij de nominatie van de Republikeinen. De Democraten kozen John F. Kennedy om het tegen hem op te nemen. Het belangrijkste thema van de campagne van Nixon was zijn ervaringen. Kennedy zette zich hier tegen af door de nadruk te leggen op het feit dat hij weinig ervaring had in Washington en dat hij hierdoor in staat zou zijn om de nodige veranderingen door te voeren. Kennedy stelde onder andere dat onder Eisenhower en Nixon de Sovjet Unie een strategische voorsprong had genomen als het ging om de plaatsing van raketten. Daarnaast richtte hij zijn peilen op de stagnerende economie, wat volgens hem het teken was dat op de huidige manier doorgaan geen optie was. Nixon verloor de verkiezingen uiteindelijk nipt. Een van de oorzaken was vermoedelijk het debat dat live op televisie werd uitgezonden. Nixon kwam in dit debat stijf, houtherig en oud over en werd compleet ingemaakt door de jonge charismatische Kennedy. Er waren na afloop van de verkiezingen ook nog een groot aantal rechtszaken omdat beide kampen beweerden dat er fraude was gepleegd in verschillende staten.⁵

In 1962 probeerde Nixon gouverneur van Californië te worden. Hij moest hiervoor de zeer populaire Democraat Pat Brown verslaan, wat hem dan ook niet lukte. Nixon gaf de media de schuld van zijn verlies. Hij zei letterlijk tijdens de persconferentie waarin hij zijn verlies toegaf: *"For sixteen years, ever since the Hiss case, you've had a lot of—a lot of fun—that you've had an opportunity to attack me and I think I've given as good as I've taken.....But as I leave you I want you to know—just think how much you're going to be missing. You won't*

³ Conrad Black, *Richard Milhous Nixon* (2007) 75-208

⁴ Conrad Black, *Richard Milhous Nixon* (2007) 209-375

⁵ Conrad Black, *Richard Milhous Nixon* (2007) 376-427

have Nixon to kick around anymore, because, gentlemen, this is my last press conference."⁶

Velen geloofden dat het verlies in Californië het einde was van de politieke loopbaan van Richard Nixon.⁷

Aan het einde van de jaren zestig bleek dat de politieke carrière van Nixon helemaal nog niet voorbij was. De tijden waren veranderd, maar hij was vooral ook zelf veranderd. Nixon was verhuisd naar New York en was daar partner geworden bij een groot advocatenkantoor. Tijdens de verkiezingen van 1966 reisde hij het hele land door om Republikeinse kandidaten te steunen. Door zichzelf op deze manier te profileren bouwde hij aan een nieuwe basis in de partij. In 1968 lukte het hem om de nominatie van de partij binnen te halen voor het presidentschap. Een van zijn speerpunten tijdens de voorverkiezingen was dat de meerderheid van de Amerikanen volgens hem klaar was met het gedachtegoed van de hippies en helemaal niets had met de grote protesten tegen de oorlog in Vietnam. Nixon beloofde tijdens zijn campagne vrede met eer, hij zei echter niet dat de oorlog nog gewonnen kon worden. Ook gaf hij niet aan hoe hij de oorlog wilde beëindigen. Dit zorgde ervoor dat zijn Democratische tegenstander, Hubert Humphrey, stelde dat hij dan wel een geheim plan moest hebben. Hier deed Nixon zijn voordeel mee door er verder niets over te zeggen. In interne memo's stelde hij wel dat een dergelijk plan niet bestond. Uiteindelijk won Nixon de verkiezingen met een zeer kleine marge van Humphrey en zo werd hij de 37^e president van de Verenigde Staten.⁸

In 1972 won Nixon de verkiezingen van Democratisch senator George McGovern. Hij won met een van de grootste electorale verschillen ooit. Hij kreeg de steun van 520 kiesmannen achter zich, tegenover 17 voor McGovern. Ongeveer 61% van de uitgebrachte stemmen was voor Nixon. Een paar maanden later was deze populariteit echter geheel verdwenen, voornamelijk doordat er steeds meer informatie naar buiten kwam rond het Watergateschandaal.

De naam Watergate verwijst naar het hotel in Washington D.C. waar het hoofdkantoor van de Democraten gevestigd was in 1972. Op 17 juni 1972 werden vijf mannen opgepakt die hadden ingebroken in het hotel. De journalisten Carl Bernstein en Bob Woodward vertrouwden de zaak niet en begonnen een onderzoek. Tijdens hun onderzoek kregen zij hulp van een informant die voor de FBI werkte. Deze informant werd bekend onder de naam "Deep Throat" en gaf de journalisten informatie waarmee zij een link konden leggen tussen

⁶ Richard Nixon, *Speeches, Writings, Documents* (New Jersey 2008) 105-112

⁷ Conrad Black, *Richard Milhous Nixon* (2007) 427-443

⁸ William A. De Gregorio, *The Complete Book of U.S. Presidents* (2005)

de inbrekers, de herverkiezingscampagne van Nixon en het Witte Huis. De Washington Post publiceerde een aantal artikelen over dit onderwerp. In eerste instantie deed het Witte Huis de artikelen af als bevooroordeeld en misleidend. Uiteindelijk bewees de FBI echter dat er wel degelijk personen bij de inbraak betrokken waren die werkten voor de herverkiezingscampagne van Nixon.⁹

Nixon zelf bleef nog een tijd buiten schot. Alexander Butterfield, die voor het Witte Huis werkte, getuigde in juli 1973 dat Richard Nixon opnamen maakte van alle communicatie in het Oval Office. De opnamen werden opgevraagd voor het onderzoek, het Witte Huis wilde deze echter niet geven. Er werd een overeenkomst gesloten waarbij door het Witte Huis transcripties van de opnamen gemaakt zouden worden. De speciale aanklager, Leon Jaworski, liet een transcriptie van een opname van 20 juni 1972 zien waaruit achttien en een halve minuut ontbraken. Ondanks het feit dat dit natuurlijk zeer verdacht overkwam ontkende Nixon dat hij iets verkeerd had gedaan. Hij zei dat hij pas begin 1973 wist dat er mensen van zijn campagne betrokken waren geweest bij de inbraak. Hij was dan ook niet van plan om op te stappen als president. Tijdens een persconferentie op 17 november 1973 verwoordde hij het als volgt: *“People have got to know whether or not their President is a crook. Well, I'm not a crook. I've earned everything I've got.”*¹⁰

Nixon kon dit niet lang volhouden. Hij gaf 1200 pagina's aan transcripties van opnamen vrij in april 1974. Dit was niet genoeg om de Democraten tegen te houden, zij begonnen op 9 mei een impeachment-procedure tegen hem. Op 24 juli oordeelde het hooggerechtshof dat de opnamen zelf, en dus niet alleen de transcripties, door het Witte Huis vrijgegeven moesten worden aan Jaworski. Op 5 augustus werd door Jaworski een opname naar buiten gebracht waaruit bleek dat Nixon vanaf het begin wist dat de inbraak gepleegd was en zijn regering een actieve rol had gespeeld om de affaire in de doofpot te laten eindigen. Deze klap kon Nixon politiek niet meer verwerken. Om te voorkomen dat hij afgezet zou worden trad hij zelf op 9 augustus 1974 af als president.¹¹

Twee maanden nadat Nixon was afgetreden kreeg hij last van een vaatziekte, phlebitis, waar hij bijna aan overleed. Als hij daadwerkelijk was overleden was zijn nalatenschap in de eerste plaats negatief geweest. Watergate wierp immers een schaduw over alle andere zaken die Nixon als politicus had bereikt. Op het moment van zijn ziekte vonden bezoekers van Madame Tussaud in Londen het beeld van Nixon ‘the most hated and feared’ in het museum.

⁹ Conrad Black, *Richard Milhous Nixon* (2007) 913-987

¹⁰ Carroll Kilpatrick, Nixon Tells Editors, ‘I’m Not a Crook’ *The Washington Post* (18 november 1973)

¹¹ Conrad Black, *Richard Milhous Nixon* (2007) 913-987

In de Verenigde Staten zelf waren deze gevoelens nog sterker. Een grap gemaakt door komiek Jackie Mason illustreert deze gevoelens goed: *"They say he is a sick man and that he's got phlebitis. He doesn't have phlebitis. He's got syphilis. You don't screw 200 million people and get phlebitis."*¹² Zelfs in de film Star Wars uit 1977 zit een verwijzing naar Nixon. Het karakter van de Keizer, 'the evil Emperor', was volgens George Lucas, de regisseur en schrijver van de film, gebaseerd op Nixon. Veel mensen zijn later gaan denken dat het karakter gebaseerd was op Ronald Reagan vanwege diens 'Evil Empire speech'. Deze toespraak werd echter lang nadat de film was gemaakt en uitgebracht pas gehouden.¹³

Nixon herstelde en leefde na zijn ziekte nog 20 jaar. De meeste berichten in kranten na zijn overlijden op 22 april 1994 waren op zijn minst vol respect en sommige berichten gingen zelfs nog verder dan dat. Er was algemene erkenning dat ondanks zijn fouten Nixon ook ontzettend veel goede dingen voor de Verenigde Staten en de wereld had gedaan. De dingen die hij had bereikt, onder andere de toenadering tot China en het einde van de oorlog in Vietnam, waren volgens veel kranten uiteindelijk belangrijker dan de dingen die hij verkeerd had gedaan. Het lichaam van Nixon werd niet in het Capriool opgebaard, zoals wel gebeurd was met alle presidenten na Lincoln. Nixon wilde er voor zijn overlijden zeker van zijn dat er hoe dan ook geen discussie over zou uitbreken en daarom had hij zelf besloten dat zijn lichaam meteen overgebracht moest worden naar Yorba Linda. Hij wilde begraven worden naast zijn vrouw en in de buurt van het huis waar hij als kind had gewoond. Het feit dat president Bill Clinton, en de vier nog levende voormalig presidenten, aanwezig waren bij de begrafenis van Nixon bewees dat hij niet langer gezien werd als crimineel. Zijn rehabilitatie was een feit. Bill Clinton zei het tijdens de herdenking van Nixon in het Congres treffend: *"May the day of judging President Nixon on anything less than his entire life and career come to a close."*¹⁴

1.1 Nixon en het herstel van zijn reputatie

Nixon heeft de rehabilitatie van zijn persoon voor een groot deel aan zichzelf te danken. Al in 1974 schreef hij in een van zijn persoonlijke dagboeken: *"I simply have to pull myself together and start the long journey back."*¹⁵ Nixon was er vanaf dat moment bewust op uit om een

¹² Morgan zegt in zijn eigen voetnoten dat het geciteerd is uit Richard Maidment, 'A Crook who was Good at his Job', *Times Higher Education Supplement*, 29 juli 1994

¹³ Iwan Morgan, *Nixon* 4

¹⁴ US Congress, *Memorial Services in the Congress of the United States* (1996) 9, 11-12

¹⁵ Jonathan Aitken, *Nixon: A Life* 535

nieuwe reputatie voor zichzelf te creëren zodat hij niet alleen herinnerd zou worden vanwege Watergate. Nixon gaf tijdens een van de interviews met David Frost in 1977 aan wat hij precies bedoelde: *"What history says about this administration will depend upon who writes history. Winston Churchill once told one of his critics that history would treat him well, and his critic said: "How do you know?" And he said, "Because I intend to write it."*¹⁶

De eerste stap voor Nixon op de weg tot herstel van zijn reputatie was het schrijven van zijn memoires. Het kostte hem drie jaar en hij gebruikte er voornamelijk zijn eigen dagboeken voor, die ondertussen uit meer dan 10.000 pagina's bestonden. Uiteindelijk werd het een boek van ongeveer 1100 pagina's, waarvan de rechten voor 2,5 miljoen dollar verkocht werden. Er werden in 1978, ondanks de slechte kritieken op het boek, in drie maanden tijd zo'n 330.000 exemplaren van verkocht. In maart 1977 liet hij door David Frost ook nog 28 uur aan interviews afnemen voor de televisie.¹⁷ Het eerste interview uit deze reeks dat werd uitgezonden trok ongeveer 50 miljoen kijkers. Hiermee werd dit het best bekeken interview ooit op de Amerikaanse televisie. In deze interviews kreeg Nixon de kans om het Amerikaanse volk te vertellen wat hij ook had bereikt. Nixon vond achteraf echter dat Frost de aandacht te vaak en te veel naar Watergate probeerde te verleggen. Voor hemzelf was dit een extra argument om zijn reputatie te willen herstellen. In november 1978 zei Nixon het als volgt toen hij studenten toesprak aan Oxford University Union: *"Some people say I didn't handle it (Watergate) properly, and they're right. I screwed it up and I paid the price. Mea culpa. But let's get on to my achievements. You'll be here in the year 2000 and we'll see how I'm regarded then."*¹⁸

De reputatie die Nixon wel wilde bewaren was voornamelijk wat hij bereikt had op het gebied van buitenlands beleid. Hij probeerde dit door regelmatig in de media te verschijnen en verschillende boeken te schrijven. Hij richtte zich vooral op het feit dat hij diplomatieke relaties met China mogelijk had gemaakt en dat hij een politiek van détente richting de Sovjet Unie had gevoerd. Deze zaken droegen volgens Nixon bij aan het bereiken van wereldvrede en wat was er nou uiteindelijk belangrijker dan dat? Hij zette zichzelf neer als een specialist op het gebied van buitenlands beleid en hij vond dat hij Amerika in onzekere tijden nog steeds kon helpen. Een van zijn bekendste boeken op dit gebied is vermoedelijk *The Real War* (1980) waarin hij kritiek levert op het buitenlands beleid van president Jimmy Carter. Volgens Nixon was Amerika in verval geraakt onder Carter en bestond er een reëel gevaar dat

¹⁶ Joan Hoff, *Nixon Reconsidered* 341

¹⁷ Dit najaar komt over dit onderwerp een film uit onder de title "Frost/Nixon", in Nederland zal deze film in januari 2009 te zien zijn

¹⁸ Jonathan Aitken, *Nixon: A Life* 547

de Sovjet Unie de Koude Oorlog zou gaan winnen. Dit boek werd een bestseller in zowel de VS, Engeland en Europa. Het is een boek dat een erg subjectieve versie van de geschiedenis weergeeft. Nixon zet zijn eigen persoon en zijn eigen buitenlands beleid in een zeer positief licht en alles wat de Democraten en Carter hebben gedaan als negatief en verkeerd. Hij kwam ook met een oplossing om de VS en het westen weer op een winnende koers te zetten. Hij stelde het zogenaamde ‘Two-Track’ beleid voor. Een vorm van containment en détente. Aan de ene kant moest aan de wereld duidelijk gemaakt worden dat de VS, als het nodig was, bereid was om aan te vallen. Aan de andere kant moest er altijd ruimte blijven om met de Sovjet Unie te praten. Deze benadering werd later door president Reagan voor een deel overgenomen. Ondanks het feit dat het boek, en de opvolger *Real Peace* (1984), wat geschiedschrijving betreft nogal subjectief waren, wordt het voorgestelde beleid als strategisch zeer goed gezien. De subjectiviteit van het boek kan deels verklaard worden door het feit dat het in verkiezingstijd is uitgebracht.¹⁹

Naast dat hij zich steeds meer ging profileren als specialist op het gebied van buitenlands beleid wilde Nixon de wereld ook laten weten dat hij tijdens het Watergate-schandaal wel fouten had gemaakt, maar dat deze zeker niet opzettelijk, en absoluut niet bewust crimineel, waren. Nixon heeft echter nooit zijn excuses aangeboden voor wat er gebeurd is. Het dichtst dat hij ooit in de buurt gekomen is wat betreft het aanbieden van zijn excuses was in de laatste momenten van het eerste interview met Frost: *“I let down my friends. I let down the country. I let down our system of government and the dreams of all those young people that ought to get into government but think it’s all too corrupt and rest. I let the American people down. And I have to carry that burden for the rest of my life.”*²⁰ In 1988 zei hij tijdens een interview in het programma ‘Meet The Press’ dat het proberen in de doofpot te stoppen van de inbraak een grote vergissing was. In zijn laatste memoires, *In the Arena* (1990) zegt hij er nog het volgende over: *“It was one part wrongdoing, one part blundering and one part political vendetta (by my opponents).”*²¹

Een gebied waarop het Nixon wel redelijk gelukt is om de manier waarop hij neergezet wordt te beïnvloeden is in culturele uitingen. Watergate is vanaf het moment dat het schandaal naar buiten kwam een geliefd onderwerp geweest voor filmmakers. De eerste films en televisieseries die verschenen vlak na Watergate zijn ronduit negatief over Nixon. Een voorbeeld hiervan is de serie “Washington behind Closed Doors” uit 1977. Tien jaar later

¹⁹ Iwan Morgan, *Nixon* 5, 6

²⁰ Robert Anson, *Exile: the unquiet oblivion of Richard M Nixon* (1984) 167

²¹ Richard Nixon, *In the Arena: A Memoir of Victory, Defeat and Renewal* 40

werd er een opera gemaakt “Nixon in China” waarin Nixon neergezet werd als de held die de betrekkingen met China wist te verbeteren. De meest opvallende film is “Nixon” van Oliver Stone uit 1995. Anthony Hopkins won een Oscar voor zijn rol als Nixon. Hij zet in de film een man neer die de mogelijkheid had om een zeer groot politicus te worden, maar die keer op keer gedwongen werd tot het maken van dubieuze keuzes. Het gaat hier om een man wiens ‘light side’ in conflict is met zijn ‘dark side’. Aan het einde van de film wordt Nixon zijn versie van de geschiedenis ondersteund doordat gemeld wordt: *“Nixon always maintained that if he had not been driven from office the North Vietnamese would not have overwhelmed the South in 1975. ... Cambodian society was destroyed and mass genocide resulted. In his absence Russia and the United States returned to a decade of high-budget military expansion and near war.”* Het feit dat Oliver Stone bekent staat om zijn liberale denkwijze en openlijke steun aan de Democratische partij maakt deze film des te opmerkelijker. Nixon komt er erg goed vanaf en op een gegeven moment voorkomt hij volgens de film zelfs een samenzwering om John F. Kennedy te vermoorden.²²

Op het gebied van de beeldvorming door journalisten is het Nixon veel minder gelukt om zijn versie van de werkelijkheid algemeen geaccepteerd te krijgen. De media hebben Nixon voor een deel geholpen bij zijn rehabilitatie omdat zij op deze manier ook keer op keer weer aandacht konden besteden aan het Watergate-schandaal. De manier waarop journalisten met Watergate zijn omgegaan is binnen journalistieke kringen een voorbeeld geworden van hoe omgegaan moet worden met zaken die de democratische orde, en de vrijheid van meningsuiting, bedreigen. Dit is voor een deel mythevorming, omdat het niet alleen journalisten waren die Watergate hebben helpen ontdekken en tot een groot schandaal hebben gemaakt. Journalisten als Bob Woodward en Carl Bernstein zijn tot op de dag van vandaag voornamelijk bekend om wat zij tijdens het Watergate-schandaal hebben gedaan. Ieder nieuw kritisch boek dat door hen wordt uitgebracht heeft in de inleiding staan dat zij Watergate naar buiten hebben gebracht. Hun geloofwaardigheid als kritische journalisten is dus voor een groot deel gebaseerd op het feit dat Watergate als schandaal herinnerd wordt. Nixon heeft hier niets aan kunnen veranderen.²³

Een ander opvallend verschijnsel is dat journalisten keer op keer terugkomen op Watergate als een president iets verkeerd doet. Iedere keer als er een schandaal binnen de muren van het Witte Huis wordt ontdekt, of zelfs maar wordt vermoed, wordt de vergelijking met Watergate gemaakt. Deze verwijzing kan zelfs heel subtiel gemaakt worden doordat

²² Iwan Morgan, *Nixon* 7, 8

²³ Iwan Morgan, *Nixon* 8

achter de naam van het schandaal de simpele toevoeging “-gate” wordt geplakt. Zo werd het Iran-Contra schandaal waar Ronald Reagan bij betrokken was in de media “Reagan’s Iran-Contragate” genoemd. Het seksuele avontuur van Bill Clinton met Monica Lewinski werd in de media al snel Monicagate genoemd.²⁴

1.3 Historici en Nixon

Waar de beeldvorming over Richard Nixon in het heden bepaald wordt door hoe de media met hem omgaan, houden historici zich meer bezig met de vraag hoe het verleden er nu echt uitzag. Veel historici zien hem nog steeds als een van de slechtste presidenten uit de Amerikaanse geschiedenis. Hij wordt vergeleken met Ulysses S. Grant en Warren Harding. Het misbruik van zijn macht als president is uiteindelijk belangrijker dan alle andere dingen die hij als president heeft gedaan en bereikt. Nixon zelf verwoordde het in 1988 als volgt: “*History will treat me fairly. Historians probably won’t, because most historians are on the left.*”²⁵ Nixon zag de manier waarop hij omschreven werd als een van de vele voorbeelden van de manier waarop ‘liberals’ hem probeerden tegen te werken en zwart te maken. Volgens Nixon werkten liberals hem al veel langer tegen en kwam dit voornamelijk door politieke zaken die ver voor Watergate speelden. Hij doelde op de manier waarop hij in 1948 om gegaan was met de zaak van Alger Hiss en op de kritiek die hij kreeg toen hij de oorlog in Vietnam eerst intensiverde voordat hij vrede sloot. Ofwel, Nixon vond dat liberals het hoe dan ook altijd al tegen hem waren geweest en dat dit standpunt dus helemaal niet nieuw was.²⁶

Voor historici is deze uitleg van hun negatieve houding ten opzichte van Nixon echter te eenvoudig. In de eerste plaats omdat niet alle historici links zijn, in de tweede plaats omdat er fundamentele vragen aan de orde komen over de manier waarop [objectieve] geschiedschrijving vorm gegeven moet worden. De geschiedschrijving wordt erg gevoelig voor manipulatie en persoonlijk belang als historici Nixon zijn eigen geschiedenis zouden laten schrijven. Een voorbeeld van dit gevaar was voor historici te zien in de subjectieve manier waarop door de ‘Richard M. Nixon Presidential Library and Birthplace’ het Watergate-schandaal werd getoond. Het thema van deze bibliotheek, of museum, is ‘Nixon the world statesman, great president and man-of-peace’. Dit wordt gezien als een voorbeeld van de manier waarop Nixon, en de mensen die zijn nalatenschap beheren, nog steeds

²⁴ Iwan Morgan, *Nixon* 8

²⁵ Richard Nixon, *In the Arena: A Memoir of Victory, Defeat and Renewal* 75

²⁶ Iwan Morgan, *Nixon* 9

proberen Watergate zo diep mogelijk weg te stoppen. Een andere manier waarop de Nixon Presidential Library volgens historici probeerde de geschiedschrijving actief te beïnvloeden was door het weigeren van toegang tot belangrijk bronmateriaal. Iedere andere Presidential Library moet onderzoekers toegang geven tot de presidential papers. De Nixon Presidential Library wordt niet betaald door de overheid en daarom hoeft de bibliotheek niet te voldoen aan het openbaar maken van deze bronnen. In 1978 werd besloten dat de presidential papers en de bandopnamen uit het Witte Huis naar de National Archives moesten. De National Archives zijn wel bevoegd om deze bronnen toegankelijk te maken voor onderzoek, maar Nixon is gedurende zijn leven altijd bezig geweest publicatie van de opnamen te voorkomen. De bronnen zijn dus op twee locaties, de ene locatie wil de bronnen niet openbaar maken en de andere locatie heeft te maken met zeer actief en langdurig verzet. Langzaam aan zijn steeds meer bronnen alsnog openbaar geworden, maar het objectieve onderzoek naar hoe groot het aandeel van Richard Nixon in het Watergate-schandaal was is altijd moeilijk geweest.²⁷

In 1994, het jaar waarin Nixon overleed, publiceerde Joan Hoff het eerste belangrijke historische boek waarin het presidentschap van Nixon heroverwogen werd. Ze zei onder andere: *"If historians continue to repeat one another about Nixon only in the context of Watergate, they will not only be living down to his assessment of them, but they will also have failed the fundamental calling of their discipline: to re-evaluate, not rehash, controversial historical events."*²⁸ Voordat haar boek verscheen leefde Nixons presidentschap vooral in de herinnering voort vanwege Watergate, er was een klein beetje aandacht voor wat Nixon had betekend op het gebied van de buitenlandse politiek en er was geen aandacht voor wat hij had betekend op het gebied van binnenlands beleid. Haar boek is van groot belang geweest voor de manier waarop er onderzoek gedaan wordt naar Nixon. Binnen de historiografische discussie over Nixon zijn dus eigenlijk twee groepen. De eerste groep ziet Nixon nog steeds voornamelijk als de liegende politicus, de tweede groep heeft meer aandacht voor de andere dingen die hij gedaan heeft en is over het algemeen positiever over hem.²⁹ Dit onderzoek neemt ook een plaats in binnen dit debat, er wordt immers gekeken of de berichtgeving over Richard Nixon in Nederlandse opinieweekbladen positiever geworden is.

²⁷ Iwan Morgan, *Nixon* 10

²⁸ Joan Hoff, *Nixon Reconsidered* 342

²⁹ Iwan Morgan, *Nixon* 10, 11

Hoofdstuk 2

Om de onderzoeksvraag, in hoeverre is de beeldvorming over Richard Nixon in Nederlandse tijdschriften veranderd, te kunnen beantwoorden wil ik een onderzoek gaan doen naar de inhoud van de berichtgeving over Nixon in tijdschriften. Er zijn verschillende methoden waarmee een dergelijk onderzoek uitgevoerd kan worden. Twee van deze methoden zijn content analysis en framing. Deze twee methoden ga ik aan de hand van een aantal artikelen bespreken. Daarnaast ga ik ook nog in op de onderzoeksmethode die Russ Witcher heeft gebruikt in zijn boek *After Watergate*(2000) en welke problemen hij is tegen gekomen. Uiteindelijk is voor dit beperkte onderzoek niet gekozen voor een van deze methodes. Voor dit onderzoek is gekozen om de artikelen individueel inhoudelijk te bespreken en te analyseren. Het laatste deel van dit hoofdstuk legt uit waarom voor deze methode gekozen is.

2.1 Framing

Goffman was in 1974 de eerste die het concept van het gebruik van framing voorstelde als methode voor wetenschappelijk onderzoek. Hij zag een mogelijkheid om door het gebruik van frames een schematische weergave te geven van de manier waarop het denkkader waarmee mensen reageren, op bijvoorbeeld grote maatschappelijke gebeurtenissen als de aanslagen op 11 september, tot stand komt. Als bepaald kan worden hoe het komt dat mensen op een bepaalde manier reageren kan hierna ook onderzoek gedaan worden of de manier van reageren van mensen te beïnvloeden, en dus te veranderen, is. De media zijn in de loop van de tijd een van de vormgevers geworden van het denkkader van mensen. De invloed van de media is dan ook groot op de beeldvorming van mensen met betrekking tot grote en kleine gebeurtenissen in hun omgeving. Er kan dus gesteld worden dat media in staat zijn om een eigen realiteit te creëren. Media brengen dus niet alleen het nieuws zoals het daadwerkelijk plaats gevonden heeft, maar beïnvloeden ook de manier waarop het nieuws ontvangen wordt. De beeldvorming van het publiek wordt dus voor een deel bepaald door de constructie van de werkelijkheid die gemaakt is door media.³⁰

Het weergeven van een ingekleurde versie van de realiteit door de media kan alleen gebeuren binnen een sociale, maatschappelijke en politieke context. De context waarbinnen

³⁰ Semetko, H., en Valkenburg, M. 'Framing European politics: A content analysis of press and television news' in: *Journal of Communication* 50 (2000) 93-110.

mensen leven bepaald namelijk voor een groot deel de manier waarop zij naar de wereld kijken. Het is voor media niet mogelijk om buiten deze context te treden. Het publiek lijkt alleen maar te willen zien wat in het verlengde ligt van de wereld waarin zij hoe dan ook al leven. In de media wordt daarom nieuws gebracht binnen een context waar het publiek hoe dan ook open voor staat. Hieruit blijkt dat zender en ontvanger binnen dezelfde contextuele realiteit functioneren. Als de boodschap die door de media verzonden wordt dus veranderd zegt dit ook iets over de maatschappij en een land als geheel. Onderzoek binnen het discourse van media framing probeert te laten zien hoe de zender van een boodschap de ontvanger kan beïnvloeden en welke factoren hier een rol bij spelen. Er kan ook onderzoek gedaan worden waarbij hetzelfde thema over een langere periode bestudeerd wordt. Met zulke onderzoeken is het mogelijk om te laten zien hoe de beeldvorming in de maatschappij over bepaalde onderwerpen in de loop van de tijd veranderd.³¹

Jowon Park laat in zijn studie³² verschillen zien in de manier waarop Amerikaanse nieuwsmedia berichtgeving verzorgen over nieuws uit Japan en over nieuws uit Korea. Hij kijkt hiervoor naar vier specifieke vormen van berichtgeving. Hij kijkt naar de berichtgeving over de internationale betrekkingen met de Verenigde Staten, hij kijkt naar berichtgeving over de economie, hij kijkt naar berichtgeving over demonstraties en protesten en tot slot kijkt hij naar de berichtgeving over rampen. Om een analyse van deze berichtgeving te kunnen maken kijkt hij naar nieuwsuitzendingen vanaf 1 januari 1995 tot 31 december 1998 op de drie grote Amerikaanse televisienetwerken (ABC, CBS en NBC) en op CNN. Om een selectie te kunnen maken maakt hij gebruik van samenvattingen van de verschillende nieuwsuitzendingen in een archief. Op deze manier heeft hij 972 verschillende nieuwsitems gevonden. Berichten die korter dan twintig seconden waren werden uitgesloten. Na selectie bleven er 268 nieuwsberichten over. Dit waren er 124 over de economie, 77 over rampen, 46 over de internationale betrekkingen en 21 over demonstraties en protesten. Ik moet hierbij opmerken dat ik het jammer vind dat hij in het artikel niet in gaat op de selectie. Vervolgens codeert hij binnen de verschillende onderwerpen, zodat duidelijk wordt of een nieuwsbericht positief, neutraal of negatief is. De nieuwsberichten zijn in de verschillende codegroepen geplaatst door er met twee mensen naar te kijken en vervolgens te bepalen in hoeverre hun beslissing om een bericht in een bepaalde codegroep te plaatsen overeen kwamen.

³¹ Semetko, H., en Valkenburg, M. 'Framing European politics: A content analysis of press and television news' in: *Journal of Communication* 50 (2000) 93-110.

³² Jowon Park, 'Contrasts in Coverage of Korea and Japan by US Television Networks: A Frame Analysis' in: *Gazette* 65:2 (2003) 145-165

Het bovenstaande impliceert dat er binnen het vakgebied van de communicatiewetenschappen en communicatiegeschiedenis ondertussen redelijk consensus bestaat dat framing een goede methode is om uitspraken te kunnen doen over het tot stand komen, of juist uitblijven van, veranderingen in de berichtgeving van de media over de meest uiteenlopende onderwerpen. Dit betekent dus dat de theorie van framing een onderzoeksparadigma is waarmee de communicatiegeschiedenis op een meer empirische basis uitspraken kan doen. Paul D'Angelo is het hier niet zondermeer mee eens.³³ Hij stelt in zijn artikel dat het eigenlijk niet mogelijk is om framing als overkoepelende methode te zien waar een hele onderzoeksschool op gebouwd kan worden. Iets wat Robert Entman in 1993 juist wel betoogde om er juist voor te zorgen dat de communicatiewetenschappen, en daarmee ook de communicatiegeschiedenis, wetenschappelijk ingekaderd kon worden. D'Angelo ziet een steeds groter wordende fragmentatie als het gaat naar onderzoek binnen de communicatiewetenschappen in het algemeen en specifiek als er gekeken wordt naar de toepassing van framing als methode. Door vast te houden aan het ontwikkelen van eigen theorievorming, en het daardoor hebben van weinig aandacht voor wat er buiten de eigen school gebeurt, ontnemen communicatiewetenschappers zichzelf de mogelijkheid om te groeien. D'Angelo opteert voor een multidisciplinaire school die zich bezig houdt met de ontwikkeling van framing als theorie maar geen enkel uitgangspunt uitsluit. Wetenschappers die zich met framing bezig houden moeten dus niet alleen aan theorie en methodevorming werken, maar moeten ook kijken wat ze kunnen leren van andere disciplines.

2.2 Content Analysis

Content analysis, of analyse op basis van inhoud, richt zich op het systematisch, en daarmee statisch en dus meetbaar, weergeven van de inhoud van een tekstbron. Een voorbeeld van een dergelijke studie is het onderzoek van Kate Peirce.³⁴ Ze maakt een analyse over stereotype beeldvorming rond de rol vrouwen in fictieve verhalen die verschelen zijn in een aantal damestijdschriften. Uit ieder tijdschrift zijn 25 verhalen genomen die verschenen zijn tussen 1990 en 1995. Vervolgens is aan de hand van een coderingslijst vast gesteld of de representatie van vrouwen in de verhalen stereotype of juist niet was. Er wordt hier wel

³³ Paul D'Angelo, 'News Framing as a Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman' in: *Journal of Communications* 52 (2002) 870-888

³⁴ Kate Peirce, 'Women's Magazine Fiction: A content Analysis of the Roles, Attributes, and Occupations of Main Characters', in: *Sex roles* 37 (1997) 581-593

duidelijk aangegeven dat alle verhalen door twee mensen gelezen zijn. Als er onenigheid was over de juiste codering werd een derde persoon gevraagd om mee te lezen. Nu ik er wat meer over na ben gaan denken zou een soortgelijke studie voor populaire soaps een interessant idee kunnen zijn. Misschien kan op die manier aangetoond worden, of is misschien al wel aangetoond, dat niet alleen vrouwen stereotype worden neergezet, maar ook mannen.

Een van de grootste problemen met content analysis is het bepalen van de juiste coderingen. Zolang er gebruik gemaakt wordt van materiaal dat zeer duidelijke lading heeft is er geen probleem. Op het moment dat er discussie kan ontstaan over de waarde van een tekst wordt het coderen een stuk moeilijker. Ditzelfde geldt voor de categorieën die gebruikt worden bij het coderen. Als de categorieën alleen maar bestaan uit bijvoorbeeld een positieve en een negatieve is er over het algemeen snel consensus tussen de codeerders. Als er echter meer categorieën komen die qua betekenis dicht bij elkaar in de buurt liggen wordt het een stuk lastiger. Hierdoor worden de onderzoeken die van dit soort uitgebreide categorisering gebruik maken snel minder betrouwbaar.

Om dit probleem op te lossen er een nieuwe vorm van content analysis naar voren gekomen, interpretive content analysis. Deze theorie gaat er vanuit dat er een verschil is tussen een tekst waarvan de inhoud zondermeer duidelijk is en een tekst waarin ruimte overgelaten is voor de lezer om zijn of haar eigen interpretatie er op los te laten. Om een interpretatieve benadering van content analysis mogelijk te maken moet er gekeken worden naar de manier waarop teksten gecodeerd worden. Het belangrijkste is dat het eigenlijk niet mogelijk is om vanuit vooraf vastgestelde regels voor codering te werken. Dit komt vooral omdat ieder onderzoek gedaan wordt binnen een eigen context, zowel qua materiaal dat bestudeerd wordt maar ook de tijd waarin het gedaan wordt. Wij kijken nu bijvoorbeeld heel anders naar Rusland dan collega wetenschappers die onderzoek deden in de tijd dat de Sovjet Unie nog wel bestond. Als de wereld om ons heen verandert, verandert ook de betekenis van een tekst. Hier komt dan ook meteen een tweede probleem naar voren. Coderen kan niet zomaar door iedereen gedaan worden. Er is een zekere mate van kennis van het te bestuderen materiaal nodig om überhaupt in staat te zijn een codering aan een tekst te kunnen geven. Dit zorgt ervoor dat onderzoek niet zomaar reproduceerbaar is. Bij interpretive content analysis wordt het volledige bronmateriaal gecodeerd. Bij de traditionele manier van content analysis wordt er ook vaak alleen maar naar bijvoorbeeld een koptekst gekeken. Daarnaast wordt de codering zoveel mogelijk in groepsverband gedaan en dus niet meer individueel. In ieder geval wordt er altijd gekeken naar de manier waarop de tekst door een lezer geïnterpreteerd wordt. Er wordt rekening gehouden met de context, niet alleen binnen de tekst maar ook

buiten de tekst. Daarnaast geven wetenschappers wanneer zij hun onderzoek publiceren een duidelijke verantwoording voor de manier waarop de coderingen tot stand zijn gekomen en hoe het proces is uitgevoerd. Hierdoor kan een onderzoek niet zomaar gereproduceerd worden, maar kan er wel een wetenschappelijke discussie gevoerd worden over de methode die gebruikt is. Content analysis is op deze manier dus meer dan simpelweg het tellen van de frequentie waarop bepaalde onderwerpen, of coderingen, voorbij komen.³⁵

2.3 Framing versus Content Analysis

Beiden onderzoeksmethoden maken gebruik van het coderen van bronnen om op die manier statisch onderbouwde uitspraken te doen over de inhoud. De traditionele manier van content analysis houdt zich voornamelijk bezig met de bronteksten zelf zonder op de context te letten. Hoewel onderzoek goed reproduceerbaar is wordt er meer gezegd over de bron dan over maatschappelijke veranderingen. In de onderzoeken die ik heb gelezen waren maatschappelijke veranderingen vaak de aanleiding om content analysis toe te passen om te zien of bronteksten mee veranderden. Bij een framing analyse is het de bedoeling om een bron juist te gebruiken om veranderingen in maatschappelijke, sociale of politieke context weer te geven. Er wordt ook niet alleen gebruik gemaakt van bronnen die op tekst gebaseerd zijn. Hierdoor is het onderzoeksgebied waarbinnen de methode toegepast kan worden voor mijn gevoel veel breder. Framing is door communicatiewetenschappers in de jaren negentig als methode omarmd waarop zij een verdere theoretische basis konden bouwen. Ondertussen is gebleken dat het vormen van een onderzoeksbasis op een eenzijdig gebruik van framing als methode toch lastiger is dan in eerste instantie gedacht. Paul D'Angelo pleit dan ook voor een ruimer onderzoeksveld waarbij andere methoden geïntegreerd worden om framing zo multidisciplinair toepasbaar te maken.

2.4 After Watergate

Het onderzoek van Russ Witcher, naar de veranderende beeldvorming over Richard Nixon is een belangrijke inspiratie geweest voor dit onderzoek. Daarom wil ik graag ook aandacht besteden aan de manier waarop hij zijn onderzoek heeft uitgevoerd. Witcher maakt in zijn

³⁵ Ahuvia Aaron, 'Traditional, Interpretive, and Reception Based Content Analyses: Improving the Ability of Content Analysis to Address Issues of Pragmatic and Theoretical Concern', in: *Social Indicators Research* 54:2 (2001) 139-172

onderzoek een vergelijking tussen de berichtgeving over Richard Nixon in *Newsweek*, *Time* en *U.S. News & World Report*. Hij heeft hiervoor de periode vanaf zijn aftreden in augustus 1974 tot aan zijn overlijden in april 1994 gekozen.

De eerste vraag die hij wil beantwoorden in zijn onderzoek is of er een statistisch significant verschil is in het aantal positieve of negatieve berichten in de verschillende tijdschriften. Om dit te kunnen doen maakt hij gebruik van een Chi-squared test (Chi kwadraat test).³⁶ Met de chi kwadraat toets kan onderzocht worden of twee variabelen met elkaar samenhangen. Wanneer samenhang wordt aangetoond, kan met behulp van een kruistabel gekeken worden wat deze samenhang inhoudt. Zo betekent een hoge chi kwadraat waarde dat er veel samenhang is tussen twee variabelen. Aan de hand van de chi kwadraat verdeling wordt nagegaan of de toetswaarde groter is dan op basis van toeval verwacht zou worden. De p-waarde geeft aan hoe onverwacht de combinatie van chi kwadraat waarde en aantal vrijheidsgraden is. Wanneer p kleiner is dan 0.05, wordt van een statistisch significant effect gesproken. De kans dat de geobserveerde waarden gevonden worden zonder verband tussen de variabelen, is dan kleiner dan 5 procent. In dit geval is het verband bewezen. De conclusie van dit eerste deel van het onderzoek is dat er een aantoonbaar significant verschil is in de berichtgeving over Richard Nixon in de verschillende tijdschriften.³⁷

De twee volgende vragen die hij wil beantwoorden zijn of *U.S. News & World Report* positiever schreven over Nixon dan de anderen twee tijdschriften. Daarnaast wordt gekeken of in alle tijdschriften in de loop van de 20 jaar, die voor dit onderzoek worden bekeken, het aantal positieve artikelen over Nixon per jaar toegenomen is. Deze vragen zijn in het onderzoek beantwoord door per jaar per tijdschrift aan te geven hoeveel artikelen positief, negatief en neutraal waren. Vervolgens zijn deze cijfers omgezet in percentages om zo tot een vergelijking te komen.³⁸ In totaal zijn er in 240 artikelen gevonden in de verschillende tijdschriften. Witcher heeft zelf al deze artikelen gecodeerd, het onderzoek levert de codeerlijsten mee, en een tweede persoon heeft willekeurig 10 procent van de artikelen, 24 in totaal, gecodeerd. Het bleek dat deze coderingen, en dus de positieve, negatieve of neutrale beoordeling van de artikelen, statistisch voldoende overeen kwam. Om de artikelen te coderen is Witcher als volgt te werk gegaan. In de artikelen werd alle tekst uitgesloten die niets met Nixon te maken had, ook citaten van Nixon zelf werden niet meegenomen in de beoordeling tot slot werden citaten van derden, bijvoorbeeld mensen die geïnterviewd werden,

³⁶ Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 4

³⁷ Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 62

³⁸ Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 4

ook niet meegenomen. De overgebleven delen van de artikelen werden beoordeeld om zodoende daadwerkelijk te oordelen over wat de journalisten van de tijdschriften schreven en niet over wat de mening van derden.³⁹ Uit het onderzoek blijkt dat in alle tijdschriften het grootste gedeelte van de artikelen neutraal was. In *Newsweek* en *Time* zijn naast de neutrale artikelen iets meer negatieve dan positieve artikelen gevonden. In *U.S. News & World Report* zijn iets meer positieve artikelen gevonden. Ook kan de conclusie getrokken worden dat het aantal positieve artikelen per jaar toeneemt. Dit is echter niet een geleidelijke toename, maar gebeurde redelijk onregelmatig en onvoorspelbaar. In 1994, bij zijn overlijden, waren alle tijdschriften eigenlijk positief.⁴⁰

Als laatste behandelt Witcher de vraag of er in de periode augustus 1974 tot april 1994 onderscheidende thema's te zien zijn in de berichtgeving over Nixon. Na het doornemen van de artikelen kunnen er 18 thema's worden onderscheiden. Er waren 12 negatieve thema's terug te vinden en 6 positieve. De gevonden negatieve thema's zijn: "*Depicting the former president as a discredited/disgraced figure, a rambling speaker, a haunting/haunted presence, a sympathetic/tragic figure, a liar, filled with self-pity, an isolated figure, a divisive figure, petty/resentful, malicious, amoral/corrupt, and physically awkward.*"⁴¹ De positieve thema's zijn: "*A determined individual, a rehabilitated figure, an elder statesman, a master of foreign policy, intelligent, and an adept politician.*"⁴² Om te laten zien hoe deze thema's in een bredere context te plaatsen zijn zijn ze onderverdeeld in twee decennia. In *Newsweek* waren in het eerste decennium vooral de negatieve thema's discredited/disgraced figure, a haunting/haunted presence en figure of sympathy or tragedy zichtbaar. Deze thema's komen in het tweede decennium eigenlijk helemaal niet meer terug in *Newsweek*. Daarvoor in de plaats komt vooral de nadruk te liggen op Nixon als een rehabilitated figure, een rondit positief thema. Ditzelfde beeld is in *Time* te zien, hoewel daar in het tweede decennium ook nog eens de nadruk komt te liggen op Nixon als master of foreign policy.⁴³

De belangrijkste conclusie uit het onderzoek van Witcher is dat de tijdschriften die hij heeft onderzocht veel minder bevooroordeeld schreven over Nixon dan zou kunnen worden verwacht. In alle tijdschriften zijn ongeveer 80 procent van de gevonden artikelen neutraal van toon.⁴⁴

³⁹ Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 30 en 31

⁴⁰ Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 62 tot 64

⁴¹ Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 64

⁴² Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 65

⁴³ Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 66

⁴⁴ Russ Witcher, *After Watergate* (2000) 67

2.5 Inhoudelijke analyse voor dit onderzoek

Van oorsprong was het de bedoeling om voor dit onderzoek de methode van Witcher te kopiëren om verschillende Nederlandse tijdschriften te vergelijken. Al snel bleek echter dat het niet haalbaar was om meer dan een tijdschrift te behandelen. Dit heeft voornamelijk te maken met de tijd die in dit onderzoek geïnvesteerd kan worden en ook de op korte termijn goed beschikbare bronnen. Er is gekozen om alleen nog maar naar Elsevier te kijken. Hierdoor is een statistische analyse niet mogelijk. De verschillende artikelen zullen allemaal inhoudelijk worden besproken waarna er een positieve, negatieve of neutrale weging aan gegeven zal worden. De afweging voor de keuze voor deze wegingen zal duidelijk gemotiveerd worden. Daarna zal een analyse worden uitgevoerd van het aangetroffen materiaal.

Hoofdstuk 3

Om de hoofdvraag van dit onderzoek te kunnen beantwoorden wordt alleen inhoudelijk gekeken naar artikelen in *Elseviers Magazine* en, vanaf 1985, *Elsevier*. De keuze voor Elsevier is bepaald door de makkelijke toegankelijkheid van alle artikelen, zowel digitaal als op papier. Daarnaast zorgt de lay-out van het tijdschrift er voor dat het ook goed leesbaar is voor mij als onderzoeker met een visuele beperking. Natuurlijk levert deze eenzijdige kijk bij voorbaat het probleem op dat er niet een daadwerkelijke vergelijking gemaakt kan worden. Er kan aan de hand van het gevonden materiaal echter wel gekeken worden of de berichtgeving überhaupt veranderd is. Voor de analyse en weging van de artikelen wordt gebruik gemaakt van een inhoudelijke analyse van de complete artikelen. Dit betekent dat de artikelen zullen worden samengevat en dat daarna een analyse met weging, positief, negatief of neutraal, zal volgen. Alle artikelen zijn via het digitale archief van Elsevier beschikbaar. Dit hoofdstuk zal als eerste de geschiedenis van Elsevier zelf behandelen. Daarna zal een algemeen overzicht volgen van het gevonden materiaal. Vervolgens zal per artikel een samenvatting en weging plaats vinden.

3.1 Elsevier

In 1891 werd *Elseviers Geïllustreerd Maandtijdschrift* opgericht om vervolgens in 1940 door de Duitse bezetters verboden te worden. Henk Lunshof, een redacteur bij *De Telegraaf*, had tijdens de oorlog al het idee om een nieuw tijdschrift op te richten dat wekelijks zou moeten verschijnen. Hij sprak hierover met Jan Pieter Klautz, directeur van uitgeverij Elsevier, en zo werd na de oorlog een tijdschrift opgericht met een uitgesproken mening en wat zaken bij hun naam durfde te noemen. Het eerste nummer van *Elseviers Weekblad* verscheen op 27 oktober 1945. De doelstelling van dit nieuwe tijdschrift was om onafhankelijk nieuws te brengen en dus niet gebonden te zijn aan een zuil of politieke partij. Deze onafhankelijke opstelling kwam al vrij snel ter discussie te staan toen *Elseviers Weekblad* tijdens de Indonesische kwestie fel tegen onafhankelijkheid van Indonesië ageerde. Nu er toch kleur was bekend ontwikkelde een eigen identiteit zich met maatschappelijk conservatieve en liberaal politieke kleur. Er was vanaf dat moment een duidelijk voorkeur te zien voor de VVD en KVP als het om binnenlandse politieke berichtgeving en analyse ging.⁴⁵

⁴⁵ G Van der List, *Meer dan een weekblad. De geschiedenis van Elsevier* (2005)

In 1965 werd het blad gesplitst in een algemeen deel op magazine formaat, *Elseviers Magazine*, en een financieel economische krant met de naam *EW*. Ferry Hoogendijk werd in 1967 de nieuwe hoofdredacteur. Hij trok vooral veel aandacht met de politieke aanvallen op Joop den Uyl en zijn kabinet. In 1985 werd Hoogendijk opgevolgd door André Spoor. Met komst van Spoor veranderde de toon en de naam van het weekblad, vanaf dat moment werd het gewoon *Elsevier*. Naast een nieuwe naam kwam er ook een nieuwe redactie, nieuwe layout en er kwam meer aandacht voor cultuur. Dit was geen groot succes, Spoor moest na twee jaar alweer het veld ruimen voor Johan van den Bossche. In tegenstelling tot Spoor, die bij *NRC Handelsblad* vandaan kwam, kwam Van den Bossche uit de eigen redactie. Hij werkte tot aan zijn benoeming als hoofdredactie voor *EW*. In 1988 integreerde hij *EW* in *Elsevier* waardoor de nadruk weer verschoof naar meer economisch georiënteerde berichtgeving. In 1993 werd Hendrik Jan Schoo de nieuwe hoofdredacteur. Hij veranderde weinig aan de oriëntatie van het tijdschrift.⁴⁶

Elsevier stelt dat het na de ontzuiling aan politieke signatuur heeft ingeboet, en dat de inhoud veelzijdiger en feitelijker is geworden. Het tijdschrift profileert zich als spreekbuis van de 'werkende ruggengraat van Nederland', en probeert deze groepen te helpen bij allerlei keuzeproblemen bij studie, werk, mode, persoonlijke en bedrijfsgerelateerde financiën en vrije tijd. De signatuur is niettemin over het algemeen nog steeds rechts-conservatief te noemen. Op het gebied van integratie, immigratie, duurzame ontwikkeling en de opwarming van de aarde neemt het blad tamelijk uitgesproken standpunten in. In de editie van 1 augustus 2009 maakte Elsevier - naar aanleiding van een voorstel dat iets eerder bij de regering was ingediend door de Partij voor de Vrijheid - een eigen afweging van de kosten en baten die de komst van niet-westerse allochtonen naar Nederland sinds 1970 heeft opgeleverd. De uitkomst van deze berekeningen viel uit ten nadelen van de beoordeelde groep. Verder wordt er regelmatig van leer getrokken tegen de hoogte van de uitkeringen in Nederland en het aantal uitkeringstrekkers in het algemeen. Tegelijkertijd is het blad ook sterk internationaal georiënteerd, met veel aandacht voor problemen in ontwikkelingslanden en de economieën in andere werelddelen zoals Zuidoost-Azië.⁴⁷

⁴⁶ G Van der List, *Meer dan een weekblad. De geschiedenis van Elsevier* (2005)

⁴⁷ G Van der List, *Meer dan een weekblad. De geschiedenis van Elsevier* (2005)

3.2 Overzicht van gevonden artikelen

De selectie van artikelen uit *Elseviers Magazine* (vanaf nu afgekort als EM) en *Elsevier* (vanaf nu afgekort als E) is als volgt gegaan. De jaargangen zijn in eerste instantie allemaal fysiek bekeken, volledig aanwezig bij Tresoar Fries historisch en letterkundig centrum te Leeuwarden, vanaf EM nummer 31, 3 augustus 1974, tot E nummer 17, 30 april 1994. Dit zijn in totaal 974 nummers. Vervolgens is het digitale archief van Elsevier gezocht op de zoektermen Richard Nixon en Watergate. Deze gecombineerde methode heeft geresulteerd in 52 artikelen. Er volgt nu een lijst met gevonden artikelen, bij artikelen die voor de analyse komen te vervallen zal een aantekening worden geplaatst waarom dit het geval is.

1. ‘De afgang van een president’, EM 31 (1974) 18-24
Vervalt – Nixon trad af op 9 augustus 1974, dit onderzoek gaat over de berichtgeving na zijn aftreden tot aan zijn overlijden. EM 31 is van 3 augustus.
2. D M van Rosmalen, ‘Het raadsel van “Impeachment”’, EM 31 (1974) 36
Vervalt – Nixon trad af op 9 augustus 1974, dit onderzoek gaat over de berichtgeving na zijn aftreden tot aan zijn overlijden. EM 31 is van 3 augustus
3. Philip Mok, ‘Het merkwaardige geheugen van Richard Milhous Nixon’, EM 32 (1974) 2 en 20
4. ‘Wat Nixon te wachten staat’, EM 32 (1974) 32
5. ‘Moet Nixon worden vervolgd?’, EM 32 (1974) 30-32
6. ‘De wereld zonder Nixon’, EM 33 (1974) 32
7. D M Van Rosmalen, ‘Het menselijke tekort’, EM 33 (1974) 38-40
8. Geert van Someren, ‘Clementie voor Richard Nixon’, EM 37 (1974) 42
9. ‘Hoe ziek is Richard Nixon?’, EM 38 (1974) 68
10. J Hilterman, ‘De vloek van Watergate’, EM 38 (1974) 86
11. ‘Jacht op Amerika’s leiders’, EM 43 (1974) 80
12. ‘De schaduw van Watergate’, EM 45 (1974) 90
13. ‘Horizon’, EM 33 (1975) 44
14. W J Schuhmacher, ‘Watergate wordt film’, EM 34 (1975) 62-64
15. D M van Rosmalen, ‘De arrogantie van de macht’, EM 43 (1975) 43
16. ‘Raadsels in China’, EM 7 (1976) 56
Vervalt – Hoewel er bij dit artikel een foto staat met Nixon er op, uit 1972, gaat het artikel zelf over de machtsoverdracht, en de geheimzinnigheid daarbij, in China.

17. D M van Rosmalen, 'Wat Mankeert Amerika?', EM 8 (1976) 40
18. D M van Rosmalen 'De tweede Culturele Revolutie', EM 9 (1976) 56
19. D M van Rosmalen, 'Boodschapper uit Peking', EM 9 (1976) 64
20. 'Lezers', EM 12 (1976)

Vervalt – Betreft geen artikel over Nixon, maar de mening van een lezer van EM over een eerder verschenen artikel.
21. 'De laatste dagen van president Nixon', EM 14 (1976) 74
22. 'De laatste dagen van president Nixon', EM 15 (1976) 64-92

Vervalt – Is de overname van het eerste deel uit het boek met dezelfde titel van Woodward en Bernstein. Daarom geen weging mogelijk.
23. "'De laatste dagen van Nixon" –inzet van veel controversen', EM 16 (1976) 76-79
24. 'Lezers', EM 17 (1976)

Vervalt – Betreft geen artikel over Nixon, maar de mening van een lezer van EM over een eerder verschenen artikel.
25. Philip Mok, 'Jimmy Carter op weg naar het Witte Huis', EM 19 (1976) 62-68

Vervalt – Alleen in een stukje context komt Nixon aan de orde, het artikel gaat echt over Carter.
26. 'Mao's laatste dagen?', EM 24 (1976) 68

Vervalt – Alleen in een stukje context komt Nixon aan de orde, het artikel gaat verder over het aanstaande overlijden van Mao (wat later in 1976 ook daadwerkelijk zou gebeuren).
27. 'Mijn moeder', EM 24 (1976) 70
28. Philip Mok, 'Hoe zwak staat Gerald Ford?', EM 43 (1976) 92

Vervalt – Alleen in een stukje context komt Nixon aan de orde, het artikel gaat verder vooral over waarom het met de campagne van Ford niet wil lukken.
29. Philip Mok, 'Carter verovert Washington', EM 45 (1976) 72-78

Vervalt – Alleen in een stukje context komt Nixon aan de orde, het artikel gaat echt over Carter.
30. 'Hoe de wereld Jimmy Carter ziet', EM 47 (1976) 98-100

Vervalt – Artikel beschrijft de internationale reacties op de verkiezing van Carter.
31. 'Henri Kissingers laatste dagen', EM 48 (1976) 102

Vervalt – Gaat over Kissinger en alleen zijdelings komt Nixon aan de orde.
32. 'De contouren van een nieuw bewind', EM 3 (1977) 32-34

Vervalt – Alleen in een stukje context komt Nixon aan de orde, het artikel gaat over de vorming van de regering Carter.

33. D M van Rosmalen 'From Washington with love', EM 4 (1977) 66
 Vervalt – Artikel gaat over de eerste politieke daden van president Carter. Nixon wordt in een kleine kanttekening genoemd.
34. Zbigniew Brzezinski, 'Amerika in het nieuwe wereldbeeld', EM 4 (1977) 68
 Vervalt – Artikel is een analyse van de veranderde politieke opstelling van Amerika met betrekking tot buitenlands beleid in de laatste tien jaar. Nixon wordt genoemd, maar dat gaat alleen om een analyse van het buitenlands beleid onder zijn leiding.
35. Philip Mok, 'Het verwarrende beleid van Jimmy Carter', EM 15 (1977) 92
 Vervalt – Alleen in een stukje context komt Nixon aan de orde, het artikel gaat over tegenstrijdigheden in het beleid gevoerd door Carter.
36. 'De nieuwe vuurdoop van Richard Nixon', EM 19 (1977) 84
37. 'Mensen Boek', EM 07 (1978) 140
38. 'Mensen Pil', EM 14 (1978) 164
39. 'Mensen Nixon', EM 16 (1978) 174
40. 'Mensen Geboren: Jennie', EM 34 (1978) 122
41. 'Mensen Nixon', EM 39 (1978) 184
42. 'Mensen Ongewenst', EM 32 (1979) 90
43. 'De memoires van Henry Kissinger', EM 39 (1979) 62
 Vervalt – Artikel gaat echt over Kissinger.
44. 'Mensen Woningnood', EM 17 (1980) 136
45. 'De wereld in de ogen van Richard Nixon', EM 15 (1984) 58
46. 'De comeback van Nixon' E 20 (1986) 40-42
47. 'Reagan en het Nixon-effect', E 10 (1987) 48
48. M van der Plas 'De jonge Nixon: een mens zonder vriendschap', E 6363 (1987) 80
49. 'Gorbatsjov als Jezus?', E 17 (1988) 56
50. Emma Brunt, 'Cultuur waar de vonken van af springen', E 22 (1988) 116
51. Henk Kolb, 'Vuil spel', E 14 (1992) 56
52. Philip Mok, 'Staatsman Richard Milhous Nixon – bij de dood van een man, méér dan een "Crook"', E 17 (1994) 46-48

3.3 Weging per artikel

Van de gevonden artikelen blijven er 35 over die voldoende over Nixon lijken te gaan om er een positieve, negatieve of neutrale weging aan te geven. Per artikel volgt nu een samenvatting en daarna een gemotiveerd oordeel.

Philip Mok, 'Het merkwaardige geheugen van Richard Milhous Nixon', EM 32 (1974) 2 en 20

Op pagina 2 staat alleen in de inhoudsopgave een aankondiging van dit artikel. Opvallend bij deze aankondiging is de gekozen foto. Op de foto is Nixon te zien met een open mond en, door de belichting, donkere randen om zijn ogen. Hierdoor krijgt de foto een negatieve uitstraling. Vervolgens is opvallend dat in de inleiding gesproken wordt van het feit dat Nixon nog niet van plan is om af te reden. Op 9 augustus is Nixon daadwerkelijk afgetreden als president. Ondanks het feit dat EM nummer 32 van 10 augustus is, is door het drukproces de actualiteit niet gehaald. Opvallend was dat bij het tijdschrift zelf ook geen extra supplement zat waarin de actuele gebeurtenissen alsnog gemeld werden. Dit artikel wordt toch meegenomen in het onderzoek omdat de officiële uitgave na het aftreden van Nixon ligt.

Het artikel gaat over het feit dat Nixon terugkomt op eerdere uitspraken. Hij moet toegeven dat hij de Amerikaanse bevolking bewust heeft voorgelogen. In het artikel wordt gezocht naar een verklaring voor deze houding van Nixon, hoe komt het dat hij zich zaken in eerste instantie anders herinnerde? In de eerste alinea's van het artikel wordt Nixon neergezet als een tragisch en wanhopig figuur. *“Hij bleef lang verscholen in een vertrek binnen de grauwe kantoorkolos naast het Witte Huis het Executive Office Building. In zijn werkkamer krabbelde hij notities op gele bloknootvellen terwijl hij luisterde naar zijn zwarte Sony-bandrecorder. Richard M Nixon moet zich in zijn afzondering bijna wanhopig hebben gevoeld. Luisterd naar bandopnamen die exact het tegendeel weergeven van wat hij eerder zijn volk als de waarheid trachtte te verkopen.”*⁴⁸ In het tweede deel van het artikel komt naar voren dat er grote verbijstering ontstond in Washington over de reactie die Nixon uiteindelijk besloot te geven op het feit dat 73% van de Amerikanen vond dat hij door het congres moest worden aangeklaagd en dat 51% zelfs vond dat de Senaat (als het tot een aanklacht zou zijn

⁴⁸ Philip Mok, 'Het merkwaardige geheugen van Richard Milhous Nixon', EM 32 (1974) 2 en 20

gekomen dan had de Senaat in de impeachment-procedure gefungeerd als oordelend orgaan) hem moest veroordelen. Nixon zijn reactie op deze cijfers was dat hij inderdaad niet de waarheid had gesproken op een aantal punten. Opvallend is dat in het artikel een aantal reacties geciteerd worden van zowel Democraten als Republikeinen. Hierdoor is het als geheel een objectief artikel over een moeilijk onderwerp, hoewel uiteindelijk door de actualiteit ingehaald.

De weging die ik aan dit artikel mee wil geven is, ondanks de tendentieuze foto bij de inhoudsopgave, toch **neutraal**.

‘Wat Nixon te wachten staat’, EM 32 (1974) 46

Ook voor dit artikel geldt dat het door de actualiteit is ingehaald. In dit artikel wordt op een zeer heldere en feitelijke basis uitgelegd hoe de impeachment-procedure gaat werken. Verder valt er eigenlijk weinig over te zeggen. Er is aan dit artikel dan ook geen weging te geven omdat het uiteindelijk niet over Nixon zelf gaat, maar over de procedure.

‘Moet Nixon worden vervolgd’, EM 33 (1974) 30-32

Het artikel begint met de observatie dat volgens een opiniepeiling van *Newsweek* 55% van het Amerikaanse volk vindt dat Nixon moet worden vervolgd. Opvallend is dat de eerste mening die in dit artikel geciteerd wordt van de Republikeinse fractieleider in de Senaat, Hugh Scott, is. Het mag voor zich spreken dat hij van mening is dat Nixon al voldoende gestraft is door zijn vervroegde aftreden. Hierna wordt de mening van de Democraten, dat niemand boven de wet staat, pas weergegeven. Vervolgens komt de mening van president Ford, hij wil niemand schoppen die al op de grond ligt, aan de orde. Het artikel gaat over op een analyse of het überhaupt mogelijk is om iemand die al aangeklaagd is van rechtsvervolging te ontslaan. Het artikel eindigt met de volgende observatie: *“Waar de Democraten bang voor zijn, is dat Richard M. Nixon op den duur tot een soort martelaar wordt gemaakt: een man die, zonder dat zijn schuld in een juridische procedure bewezen is, als president moest aftreden onder de druk van de intriges van zijn politieke tegenstanders (de Sowjet-leiders volgen reeds deze lijn). Om dit te voorkomen blijven zij bij hun eis dat het gerechtelijk onderzoek naar zijn activiteiten moet worden voortgezet. Als martelaar immers zal hij de natie blijvend verdeeld houden. Als schuldige zou hij de nationale verzoening kunnen bevorderen die Amerika zozeer nodig heeft.”*⁴⁹

⁴⁹ ‘Moet Nixon worden vervolgd?’, EM 33 (1974) 32

Opvallend is verder dat los van het artikel nog een opsomming staat van de zaken waar Nixon als ex-president recht op heeft. Er wordt het volgende benoemd: Een pensioen van jaarlijks 60.000 dollar, een toelage van 96.000 dollar per jaar voor het aanhouden van kantoor en functionaris, gratis kantooruimte, gratis postverzending, gratis gebruik van regeringsvliegtuigen, persoonlijke bescherming door de geheime dienst, 18.000 dollar aan pensioenrechten per jaar als oud-ambtenaar en tot slot een weduwepensioen van 20.000 dollar per jaar voor zijn vrouw als hij eerder komt te overlijden.

Hoewel ook dit artikel in eerste instantie redelijk neutraal lijkt te beginnen, door te starten met een mening van de Republikeinen, komt op het einde de ware aard naar voren. Er ligt erg de nadruk op het feit dat een veroordeling belangrijk is voor de verzoening in de Amerikaanse samenleving. Daarnaast wordt er nog eens extra de nadruk op gelegd dat Nixon geen privileges hoeft in te leveren door zijn aftreden. De weging die ik aan dit artikel wil geven is dan ook **negatief**.

‘De wereld zonder Nixon’, EM 33 (1974) 32

Dit artikel gaat in eerste instantie in op hoe er in de hele wereld geschokt, en ook vol spanning, gekeken is naar het aftreden van Nixon. Naast de schok was er ook sprake van spanning, zou er door de Sovjet Unie misbruik gemaakt worden van het eventueel ontstane machtsvacuüm in de Verenigde Staten? Er wordt vervolgens ingegaan op de verschillende manieren waarop op dit probleem is ingespeeld tijdens de machtsoverdracht. In de daarop volgende alinea wordt benoemd dat het voornaamste symbool van continuïteit in het buitenlands beleid Henry Kissinger is. In deze context wordt de volgende uitspraak met betrekking tot Nixon gedaan: *“Richard Nixon mocht zichzelf dan steeds hebben gezien als een vredespresident, als de man die verantwoordelijk was voor de ontspanning met China en de Sowjet Unie (en met recht, want hij was het die Kissinger naar voren schoof), regeringsleiders overal ter wereld maakten duidelijk dat dankzij het aanblijven van Nixons bebrilde vredesengel hun vertrouwen in de toekomstige Amerikaanse politiek ongeschokt bleef. Een Sowjet-diplomaat in Washington: Wij hebben Kissinger steeds gezien als de architect van de Amerikaanse ontspanningspolitiek en Nixon als zijn leerling.”*⁵⁰ Nixon wordt hier neergezet als de leerling die het buitenlands beleid van de leraar Kissinger uitvoert.

Vervolgens gaat het artikel verder met het weergeven van reacties uit verschillende landen en werelddelen op de komst van de nieuwe president. Ook dit artikel lijkt op het eerste

⁵⁰ ‘De wereld zonder Nixon’, EM 33 (1974) 32

gezicht redelijk neutraal, pas bij de observaties over de bereikte successen van Nixon blijkt de ware aard van het artikel. In dit gedeelte wordt Nixon weggezet als volger en niet als initiator. De successen zijn niet aan hemzelf te danken, maar aan Kissinger. Zijn vertrek zal dan ook geen invloed hebben zolang Kissinger maar blijft. Het oordeel over Nixon is dus uiteindelijk best negatief, hij kan gemist worden, en daarom wordt de wegging van dit artikel ook **negatief**.

D M van Rosmalen, 'Het menselijke tekort', EM 33 (1974) 38-40

In dit artikel wordt geprobeerd duiding te geven aan het aftreden van Nixon. De eerste opmerking in het artikel is dat dit zeker geen historisch drama genoemd mag worden. Er zijn in de Amerikaanse geschiedenis veel grotere drama's dan het aftreden van Nixon terug te vinden. Daarbij is het volgens het artikel ook niet zozeer een politiek drama, dat zou het pas geworden zijn als Nixon was blijven zitten en er daadwerkelijk een procedure was gekomen om hem af te zetten, maar eerder een menselijk drama. *"Richard M. Nixon was noch in zijn slechtheid, noch in zijn goedheid een reus. Hij was niet eens een 'Impeachment' waard. Hij kreeg niet de eer door dit grote mechanisme waarin de Amerikaanse constitutie in voorziet, te worden afgezet. Senatoren en afgevaardigden achtten het Congres te hoog om in de maandenlange procedure van openbare zittingen en verhoren het schuldig over hem uit te spreken. De misdaden waaraan president Nixon zich schuldig maakte, waren: jokken om zijn eigen hachje en dat van zijn medewerkers te redden, belasting ontduiken, duistere zaken verdoezelen."*⁵¹

Vervolgens gaat het artikel verder door expliciet te benoemen dat de misdaden van andere wereldleiders veel groter zijn dan die van Nixon. Ook is Watergate volgens het artikel geen historische samenzwering. Zover er iets van een samenzwering gevonden zou kunnen worden, is dit alleen maar een samenzwering tegen de Democraten en niet tegen het land. Door het opstarten van de impeachment procedure was een snel vertrek van de president noodzakelijk geworden. Hier worden twee argumenten bij gegeven. In de eerste plaats maakt Amerika zich onsterfelijk belachelijk door maandenlang alleen aandacht te hebben voor deze zaak. Ten tweede heeft Nixon zichzelf in de buitenlandse politiek onmogelijk gemaakt. Zijn leugens stralen af op leiders die zelf ook niet helemaal schoon zijn. Zijn aanwezigheid alleen zou, volgens het artikel, al voldoende zijn om de integriteit van andere wereldleiders in twijfel te trekken. De hele affaire heeft uiteindelijk een positief en een negatief effect op Amerika. In

⁵¹ D M van Rosmalen, 'Het menselijke tekort', EM 33 (1974) 38

positieve zin heeft het laten zien dat in Amerika uiteindelijk de macht bij het Amerikaanse volk ligt. Daarnaast heeft de affaire laten zien hoe belangrijk het vrije woord is. Negatief zal zijn dat iedere nieuwe presidentiele kandidaat niet alleen beoordeeld zal worden op zijn politieke kwaliteiten, maar ook op zijn menselijke eigenschappen. Uiteindelijk concludeert het artikel: *“In de Watergate-affaire was geen grootheid te bespeuren. Er waren geen aarts schurken, maar er waren evenmin helden. Het was een zaak, vreemd aan de Amerikaanse traditie; een nachtmerrie die ver afstond van de Amerikaanse droom.”*⁵²

Dit artikel behandelt dus vooral het menselijk falen van Nixon. Het oordeel is uiteindelijk eigenlijk erg mild, zeker als daar contextueel bij gezegd wordt dat dit artikel echt vlak na zijn aftreden is verschenen. Positief is het artikel natuurlijk ook niet over hem. Uiteindelijk moet de weging bij dit artikel dan ook **neutraal** worden.

Geert van Someren, ‘Clementie voor Richard Nixon’, EM 37 (1974) 42

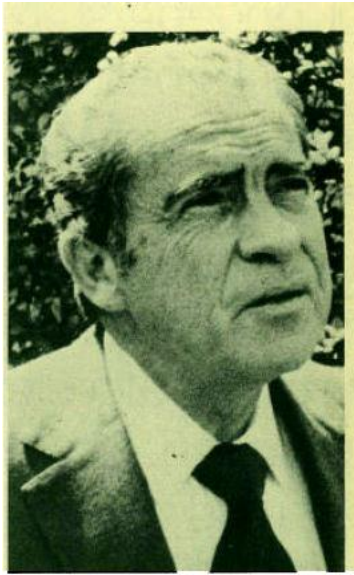
Dit artikel behandelt voornamelijk de verschillende reacties op het feit dat Ford aan Nixon amnestie verleende voor zijn, al dan niet, begane misdaden tijdens zijn presidentschap. Opvallend in deze reacties is dat vooral gewezen wordt op de andere verdachten waar deze amnestie niet voor zou gelden. De Republikeinen willen dat dit ook geregeld wordt, de Democraten vinden eigenlijk dat voor iedereen de wet gelijk zou moeten zijn en dat juist door de verleende amnestie duidelijk wordt dat Nixon echt schuldig is. Nixon zelf wordt in dit artikel neergezet als een oude man die last zou hebben van depressieve buien die erg lijdt onder zijn onzekere toekomst. Dit artikel oordeelt verder helemaal niet over Nixon, wel over de politieke toekomst van Ford. Het artikel eindigt met de observatie dat Fords politiek van nationale eenheid nu alweer als mislukt beschouwd kan worden. Er wordt echter verder niet geoordeeld over Nixon en daarom is de weging van dit artikel **neutraal**.

‘Hoe ziek is Richard Nixon?’, EM 38 (1974) 68

Dit artikel begint met de twijfels bij het Amerikaanse volk over de vraag hoe ziek Nixon echt is. Veel Amerikanen zien zijn lichamelijke en geestelijke problemen als een extra reden voor Ford zijn afweging om hem amnestie te verlenen. Aan de ene kant heeft hij nog een potje golf gespeeld, aan de andere kant heeft zijn lijfarts verklaart dat er een wonder nodig is om Nixon te laten herstellen. Wat in ieder geval duidelijk is, is dat bij de chronische aderontsteking van Nixon een complicatie is ontstaan in de vorm van trombose in zijn linkerbeen. Daarnaast

⁵² D M van Rosmalen, ‘Het menselijke tekort’, EM 33 (1974) 40

draagt de spanning waar Nixon nog steeds last van heeft sinds zijn aftreden, en die gebleven is ondanks de amnestie, niet bij aan zijn herstel. Daarnaast zijn zorgen over de geestelijke

toestand van Nixon. Hij zou een vermoeide, eenzame en oude indruk maken op zijn bezoekers. Een medewerker van Ford geeft zelfs aan dat er angst zou bestaan dat Nixon zelfmoord zou willen plegen. Dit wordt in het artikel weer tegengesproken door Nixon zijn psychiater. Het artikel concludeert uiteindelijk dat niet vast te stellen is hoe ziek Nixon is maar dat het Witte Huis ook nadrukkelijk verklaard heeft dat dit alles hoe dan ook niets met de verleende amnestie te maken heeft. Bij het artikel staat een foto van een vermoeid uitziende Nixon. Het artikel vormt zelf geen oordeel over het al dan niet ziek zijn van de voormalig president. Daarom is de weging die aan dit artikel meegegeven

wordt **neutraal**.

G B J Hilterman, 'De vloek van Watergate', EM 38 (1974) 86

Dit artikel gaat over, de grote hoeveelheid, negatieve reacties die president Ford gekregen heeft op het verlenen van amnestie aan Nixon. In het artikel wordt aangegeven dat door dit besluit zijn positie verzwakt is. Hierdoor heeft Watergate niet alleen geresulteerd in het aftreden van Nixon, maar ook in het feit dat Amerika nu alsnog een president heeft met een zeer zwakke machtsbasis. Over Nixon zelf wordt in dit artikel weinig gezegd op het volgende stuk na: *“Overduidelijk is evenwel dat het sadisme van de puriteinse heksenjagers, dat in het land van de lynchers altijd is blijven leven, de gemoederen heeft verhit. De diepe (onberedeneerde) afkeer van Richard Nixon, die mij trof en verbaasde onder de journalisten in Washington, is uitgegroeid tot haat en lust om de man te verdelgen, onder grote delen van de bevolking. De laatste editie van de fatsoensrakers genieten van hun verontwaardiging over de zedeloosheid van zo 'n slecht mens, en prijzen zich gelukkig als de Farizeeërs.”*⁵³ Uit dit stuk blijkt duidelijk dat de auteur van dit artikel lang niet zo negatief is over Nixon als zijn Amerikaanse collega's. Omdat er ook niet een duidelijk positief beeld naar voren komt wordt de weging voor dit artikel **neutraal**.

⁵³ 'De vloek van Watergate', EM 38 (1974) 86

‘Jacht op Amerika’s leiders’, EM 43 (1974) 80

Dit artikel gaat over de problemen van president Ford rond de amnestie die hij verleend heeft aan Nixon. Er wordt specifiek ingegaan op een openbare hoorzitting in de Senaat waar Ford het zwaar te verduren kreeg. De tweede helft van het artikel gaat over Nelson Rockefeller. Hij is de kandidaat voor het vice-presidentschap. Er zijn problemen ontstaan rond zijn kandidaatstelling door de manier waarop het in het verleden campagne gevoerd heeft om gouverneur van New York te worden. Dit artikel gaat niet over Nixon maar meer over het feit dat sinds zijn aftreden alle politici, die in Amerika politiek leider willen worden of zijn, onder een vergrootglas gelegd worden. Dit artikel kan na nadere bestudering geen weging krijgen als het gaat om berichtgeving over Nixon.

‘De schaduw van Watergate’, EM 45 (1974) 90-92

Dit artikel gaat over de gevolgen die de Watergate-affaire, het aftreden van Nixon en de daaropvolgende amnestie voor Nixon, hebben gehad op de campagne en het verloop van de tussentijdse verkiezingen (mid-term elections in 1974). Alleen aan het begin van het artikel wordt kort geschreven over Nixon. Er wordt gesteld dat zijn kritieke toestand gezorgd heeft voor het feit dat er nu toch iets milder gekeken wordt naar de amnestie. Deze ene opmerking, in een artikel dat verder alleen over de verkiezingen gaat, is niet voldoende om een weging aan dit artikel te kunnen geven.

‘Horizon’, EM 33 (1975) 44

In deze rubriek van Elsevier komen korte buitenlandse nieuwsberichten naar voren. Een van de berichten in deze editie gaat over Nixon. Nixon heeft, een jaar na zijn aftreden, ingestemd met een interview door David Frost. Dit interview zal pas uitgezonden worden na de presidentsverkiezingen in 1976. Opvallend is eigenlijk vooral dat dit het eerste bericht in EM is over Nixon sinds september 1974. De weging die aan dit berichtje meegegeven wordt is **neutraal**.

W J Schuhmacher, ‘Watergate wordt film’, EM 35 (1975) 62-64

Dit artikel gaat over het verfilmen van het boek van Bob Woodward en Carl Bernstein *All the President’s Men* (1974). Een van de eerste opmerkingen in het artikel is dat Nixon zelf niet gevraagd is om een rol te spelen. De vraag waar in het artikel een antwoord op wordt gezocht is vooral of dit een goede film kan worden. Robert Redford, die de film produceert en zelf de rol van Woodward speelt, geeft aan dat de film vooral entertainment moet zijn. Die

onderschrijft de angst van de auteur van dit artikel dat het vooral een Hollywood film gaat worden en niet een film die in durft te gaan op de diepere betekenis van Watergate. Uiteindelijk gaat dit artikel vooral over de manier waarop deze film tot stand komt en dus niet over Nixon, of de manier waarop Nixon in de film neergezet kan, of zou moeten, worden neergezet. Daarom is aan dit artikel geen weging te geven.

D M van Rosmalen, 'De arrogantie van de macht', EM 43 (1975) 43

Dit artikel gaat vooral over de vraag waar de politieke moraal is gebleven. Er wordt gekeken naar Watergate als hoogtepunt van politieke amoraliteit. Toch is dat vreemd, want het (Westerse) democratisch systeem zou toch juist politieke amoraliteit en corruptie moeten uitbannen. Vervolgens komt het artikel met een aantal verklaringen waarom dit in het geval van Watergate niet het geval was. In de eerste plaats wordt de macht van inlichtingendiensten genoemd. Inlichtingendiensten die door de medewerkers van Nixon niet allen meer voor buitenlandse doelen met een nationaal belang werden ingezet, maar ook voor binnenlandse doelen met vooral een eigen politiek belang. Daaruit voortkomend komt de observatie naar voren dat deze grove fout misschien juist wel begaan is door de medewerkers van Nixon omdat ze zo jong, en onervaren, waren.

Na dit alles komt Nixon zelf aan de beurt. *“Het excuus van politieke onervarenheid kan niet gelden voor president Nixon zelf, die zich in de Watergate-affaire weliswaar niet schuldig, maar toch verantwoordelijk heeft verklaard. Hier was een man die wel degelijk onderscheid kon maken tussen internationale amoraliteit en nationale moraal; die niet plotseling tot het hoogste ambt in de natie was geroepen; die de democratische spelregels en de wetten van de staat uit jarenlange ervaring door en door kende; die volledig vrij was geweest in de keuze van betere adviseurs dan een groepje onervaren politieke avonturiers; die krachtens zijn ambt kon weten en had moeten weten wat er in zijn onmiddellijke omgeving gebeurde. Hoe kon hij verwickeld raken in een zo ontorende affaire als het Watergate-schandaal?”*⁵⁴

Vervolgens komt aan de orde dat Nixon niet door positie of geld, maar juist door een gevecht van onderaf uiteindelijk president geworden is. Die strijd zou hem hebben verbitterd en tot de vraag gebracht hebben waarom geld als onderscheidend middel wel toegestaan is en spionage niet. Ook zijn keuze voor onervaren adviseurs kan hiermee verklaard worden, deze mensen komen uit eenzelfde achtergrond als Nixon. Nixon wordt dus neergezet als een

⁵⁴ D M van Rosmalen, 'De arrogantie van de macht', EM 43 (1975) 43

politicus die verbitterd is geraakt en eigenlijk niet voorbij zijn eigen tekortkomingen kwam als het ging om de keuze voor zijn naaste medewerkers. Nixon zelfs is dus mede de aanleiding voor het hele schandaal. De weging voor dit artikel is dan ook **negatief**.

D M van Rosmalen, 'Wat mankeert Amerika?', EM 8 (1976) 40

Dit artikel is geschreven naar aanleiding van het 200 jaar Amerikaanse onafhankelijkheid. De vraagstelling van het artikel is waarom er in Amerika op dit moment een beweging is om per definitie niet te vertrouwen wat politici zeggen, openheid te eisen over zaken die vroeger achter gesloten deuren plaats zouden hebben gevonden, de methoden van de inlichtingendiensten te typeren als misdadig en die wil van journalisten om achter alles een complot achter te zoeken. Vervolgens wordt aangegeven dat dit deels verklaard kan worden vanuit het feit dat 1976 een verkiezingsjaar is. Daarnaast dreunen zowel Watergate als de Vietnamoorlog nog na, de Amerikaanse burger vertrouwt politici op dit moment helemaal niet. Het artikel gaat verder met een beknopte omschrijving van de Amerikaanse geschiedenis vanaf 1776. Uiteindelijk is dit een boeiend artikel waarin een analyse gegeven wordt van het ontstaan van deze problemen. Er wordt ook gekeken naar de relatie tussen de Verenigde Staten en West Europa. Hierbij is vooral de observatie dat er in West Europa feller gereageerd is op Watergate en de oorlog in Vietnam. Uiteindelijk wordt er in dit Artikel echter niet over Nixon gesproken en daarom kan er geen weging aan gegeven worden.

D M van Rosmalen, 'De tweede Culturele Revolutie', EM 9 (1976) 56

Dit artikel gaat over het bezoek van Nixon aan China. Het bezoek werd omschreven als privé, maar een van de eerste observaties in het artikel is dat Nixon alle eerbewijzen kreeg die een staatshoofd normaal gesproken zou krijgen. Het bezoek van Nixon valt samen met grote politieke onrust in China vanwege problemen rond de opvolging van Mao. Er wordt in het artikel verder niet ingegaan op wat Nixon gedaan heeft in China. Er staat bij het artikel een foto van Nixon samen met Hoesi Kwo-Feng. Het onderschrift bij de foto is: "Op de rode loper". Er wordt in dit artikel niets negatiefs gezegd over Nixon, er wordt niets gezegd over Watergate en er wordt dus wel heel nadrukkelijk verwezen dat hij, in ieder geval in dit deel van de wereld, nog gezien wordt als iemand die met respect behandeld dient te worden. De weging van dit artikel is dan ook **positief**.

D M van Rosmalen, 'Boodschapper uit Peking', EM 9 (1976) 64

Het artikel begint als volgt: *"In de wereldpolitiek is plotseling Richard Nixon opgedoken. Niet de Amerikanen die zich met de man van Watergate niet durven compromitteren, maar de Chinezen hebben hem voor even op het podium gezet. In Peking is hij gevierd als een buitenlands politiek genie dat vier jaar gelden, in Sjanghai, zijn handtekening zette op een Chinees-Amerikaans communiqué dat nieuwe vriendschap bezegelde. En de Chinese geestdrift voor hem was deze week heel wat groter dan enkele maanden geleden voor president Ford bij diens bezoek aan Peking."*⁵⁵

Volgens het artikel hadden de Chinezen twee doelen met de komst van Nixon, die zij zelf opgehaald hebben met een Boeing. In de eerste plaats willen ze zo laten blijken dat ze het niet eens zijn met het détente beleid van Ford en Kissinger. Daarnaast wil China zo laten zien dat aartsvijand de Verenigde Staten altijd nog beter is dan de verraders in de Sovjet Unie. In eerste instantie leek Ford het bezoek van Nixon vooral zo klein mogelijk, en vooral buiten de media, te willen houden. Nu blijkt dat hij met alle belangrijke leiders gesproken heeft ligt dat anders. Nixon is in ieder geval in China onthaalt als een groot staatsman. Volgens het artikel is het bezoek van Nixon aan China een wereldgebeurtenis geworden. *"De man die door Amerika de woestijn in werd gezonden wegens zijn onconstitutioneel gedrag, keert nu terug als de boodschapper van Peking."*⁵⁶ Het beeld van Nixon in dit artikel is dat van een staatsman die helpt om de verhoudingen tussen China en de Verenigde Staten weer op het juiste spoor te krijgen. Daarom is de weging van dit artikel ook **positief**.

'De laatste dagen van president Nixon', EM 14 (1976) 74

Dit artikel gaat over het nieuwe boek van Woodward en Bernstein. Zoals de titel aan doet vermoeden gaat het boek over de laatste dagen van Nixon in het Witte Huis. *"Woodward en Bernstein hebben in hun boek nu aangetoond hoe triest deze affaire was; hoe Watergate voor Richard Nixon een drama was dat hem langzaam sloopte; geestelijk, mentaal en, op een haar na, ook lichamelijk. Hij dronk, en slikte pillen. Hij bad en ketterde; hilde en aarzelde. Richard Nixon, dat word elke bladzijde van dit boek duidelijker, was in de laatste dagen van*

⁵⁵ D M van Rosmalen, 'Boodschapper uit Peking', EM 9 (1976) 64

⁵⁶ D M van Rosmalen, 'Boodschapper uit Peking', EM 9 (1976) 64

zijn presidentschap volkomen uit het lood geslagen.”⁵⁷ Het artikel vervolgt met een korte omschrijving over hoe het boek tot stand is gekomen, interviews met direct betrokkenen maar niet met Nixon zelf, en de negatieve reactie van Ford. De conclusie is dat naar aanleiding van dit artikel de grote angst van Nixon waar lijkt te worden, aan de hand van dit boek zal hij vooral gezien worden als een malloot die door zijn labiele houding zelf nergens meer controle over had. Er wordt nadrukkelijk op gewezen dat Nixon zijn eigen lezing van de in het boek, en artikel, benoemde feiten nog moet geven. Toch is de weging van dit artikel duidelijk **negatief**.

“De laatste dagen van Nixon” –inzet van veel controversen’, EM 16 (1976) 76-79

Dit artikel behandelt een hele reeks reacties op het boek van Woodward en Bernstein. De belangrijkste kritiek is dat de privacy van Nixon toch behoorlijk geschonden is. Daarbij ontkennen een aantal personen die in het boek genoemd worden, waaronder familieleden van Nixon, de feiten waarin zij genoemd worden. De conclusie van het artikel is dat, ondanks de vele kritiek, het toch een belangrijk boek is. Dit artikel bevat verder geen verdere berichtgeving over Nixon zelf, die heeft namelijk nog niet gereageerd. Daarom kan er geen weging aan dit artikel gegeven worden.

‘Mijn moeder’, EM 24 (1976) 70

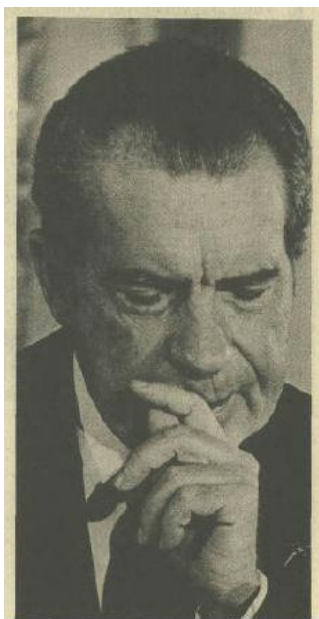
Dit artikel betreft een langere reactie van Julie Nixon-Eisenhower op het boek van Woodward en Bernstein. Deze reactie heeft voornamelijk betrekking op de manier waarop haar schoonmoeder, Pat Nixon, in het boek wordt neergezet. Omdat ook dit artikel uiteindelijk niet over Nixon zelf gaat, of een reactie van hem bevat op het boek, kan er geen weging gegeven worden.

‘De nieuwe vuurdoop van Richard Nixon’, EM 19 (1977) 84

Dit artikel is geschreven naar aanleiding van het eerste televisie interview van Nixon met David Frost. De eerste opmerking in het artikel is dat Nixon wel zijn fouten toegaf, zoals hij al eerder had gedaan, maar dat hij wederom geen schuld wilde bekennen. Met deze actie maakt hij zichzelf opnieuw het mikpunt van kritiek en spot. “*De tragedie-Nixon blijkt nog niet ten einde.*”⁵⁸ Volgens het artikel probeert Nixon met dit interview vooral aan sympathie en geloofwaardigheid te winnen. Uit de eerste reacties blijkt dat deze opzet niet echt geslaagd

⁵⁷ ‘De laatste dagen van president Nixon’, EM 14 (1976) 74

⁵⁸ ‘De nieuwe vuurdoop van Richard Nixon’, EM 19 (1977) 84

RICHARD NIXON
...triest...

is. Bij mensen die hem toch al vergevingsgezind waren is het alleen maar een bevestiging van iets dat zij toch al wisten. Bij mensen die hem nog steeds zien als veroorzaker van veel ellende is, het feit dat hij wederom geen schuld bekend, een teken dat er eigenlijk niets veranderd is. De weergave van wat er in het interview is gevraagd door Frost, en hoe daar op geantwoord werd door Nixon, is neutraal. Naast het artikel staat een foto van Nixon waarop het lijkt alsof hij diep nadenkt. Het onderschrift bij de foto laat eigenlijk voelen hoe er echt over de interviews gedacht wordt. Het onderschrift is: “Triest”. Door het feit dat aan het begin duidelijk benoemd wordt dat de tragedie-Nixon nog niet voorbij is en de foto is de weging van dit artikel **negatief**.

‘Mensen Boek’, EM 07 (1978) 140

Kort artikel over het feit dat David Frost een boek gaat schrijven met daarin materiaal uit zijn interviews dat niet op televisie geweest is. Het artikel gaat uiteindelijk niet over Nixon, maar over het feit dat er een boek door Frost geschreven wordt. Hierdoor kan er geen weging gegeven worden.

‘Mensen Pil’, EM 14 (1978) 164

Kort bericht over het feit dat Nixon aan zijn memoires is begonnen. Het boek zal uiteindelijk waarschijnlijk meer dan 1200 pagina’s krijgen. Het boek behandelt zijn leven tot aan zijn aftreden naar aanleiding van Watergate. Watergate zelf zal ongeveer een derde van het boek omvatten. Nixon verwacht niet dat zijn memoires de mening van het Amerikaanse volk zal veranderen. Dit is een kort artikel over wat Nixon op dit moment aan het doen is. De weging voor dit artikel is **neutraal** omdat het alleen een feitelijke omschrijving bevat.

‘Mensen Nixon’, EM 16 (1978) 174

Kort artikel over het feit dat mensen, die ten tijde van Watergate Nixon brieven ter ondersteuning hebben gestuurd, nu de kans krijgen zijn memoires met korting aan te schaffen. Dit is dan meteen een speciaal gesigineerd exemplaar. De weging van dit artikel is **neutraal**.

‘Mensen Geboren: Jennie’, EM 34 (1978) 122

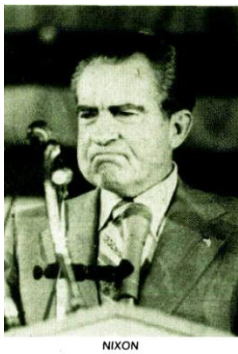
Kort artikel dat een aantal gebeurtenissen in het leven van Nixon behandelt. In de eerste plaats de geboorte van zijn kleindochter Jennie. Daarnaast kondigt hij aan dat er een nieuw boek zal verschijnen. Dit boek moet gaan over de problemen waar de wereld de komende twintig jaar mee te maken zal krijgen. Tot slot wordt er melding van gemaakt dat Nixon binnenkort naar Australië gaat, zijn tweede buitenlandse reis sinds zijn aftreden. Opvallend is vooral dat EM in 1978 aandacht besteed aan dit soort relatief kleine zaken in het leven van Nixon. De weging van het artikel is **neutraal**.

‘Mensen Nixon’, EM 39 (1978) 184

Kort artikel waarin aangegeven wordt dat Nixon in eigen land dan wel in ongenade mag zijn gevallen, in het buitenland is dit zeker niet het geval. Er wordt aangehaald dat hij al in China geweest is en dat hij nu een uitnodiging gekregen heeft om ook een bezoek te brengen aan Roemenië. Ook voor dit artikel geldt weer dat het opvallend is dat EM aandacht besteed aan dit soort relatief klein nieuws rond Nixon. De weging voor dit artikel is **neutraal**.

‘Mensen Ongewenst’, EM 32 (1979) 90

Kort artikel over het feit dat Nixon een appartement in New York wil kopen. Het blijkt dat zijn nieuwe burens dit niet zo zien zitten. Er wordt nadrukkelijk benoemd dat dit niets te maken heeft met Nixon als persoon, het grootste probleem is de overlast die zijn beveiliging eventueel gaat veroorzaken. Het artikel besluit dat Nixon nog geen beslissing genomen heeft. De weging van dit artikel zou eigenlijk neutraal moeten zijn, alleen staat er nog een foto bij die ook meegenomen moet worden in de weging. Op de foto is een boos kijkende Nixon te zien. Hierdoor moet de weging voor dit artikel toch **negatief** worden.

‘Mensen Woningnood’, EM 17 (1980) 136

Kort artikel over Nixon zijn nieuwe onderkomen in New York. Zijn burens zijn nog steeds niet blij met hem, maar ondertussen is er zijn er nog controversiëlere burens gekomen. De Palestijnse bevrijdingsorganisatie PLO bouwt in de buurt een huis om tot een ware vesting. Zij willen vanuit dat huis hun politieke campagne in de Verenigde Staten vorm gaan geven. De weging van dit artikel is **neutraal**.

‘De wereld in de ogen van Richard Nixon’, EM 15 (1984) 58

Het artikel begint als volgt: “*Richard Nixon, 71, beleeft in Amerika en elders een come-back, vooral als expert op het vlak van de buitenlandse politiek.*

*Afgetreden vanwege het binnenlandse Watergate-schandaal, is zijn inzicht in de internationale verhoudingen nooit in twijfel getrokken. “Ik kan, omdat ik wel eens een beetje meer weet dan anderen, besluiten van de president, de minister van buitenlandse zaken en wie ook verder, beïnvloeden,” heeft Nixon opgemerkt. Naar zijn stem wordt allengs meer geluisterd.”*⁵⁹Het artikel vervolgt met een aantal van de

opinies van Nixon met betrekking tot buitenlandse politiek en internationale betrekkingen. Bij het artikel staat een foto van een opgewekte Nixon die lachend zwaait. De weging van dit artikel is dan ook **positief**.

‘De comeback van Nixon’, E 20 (1986) 40-42

De inleiding van het artikel, een interview met Nixon, is als volgt: “*Twaalf bittere jaren nadat hij de eerste Amerikaanse president was die vanwege een schandaal moest aftreden, zet Richard Nixon opnieuw een stap die als een soort comeback beschouwd wordt. In het nabije verleden reisde hij, geïnviteerd door de leiders in China, naar dat land en werd geëerd als staatsman. Nu maakt hij furore als schrijver over buitenlands beleid en wordt hij, als elder statesman, weer serieus genomen in de Republikeinse Partij – en daarbuiten.*”⁶⁰

Het interview begint met een weergave van het leven dat Nixon op dit moment heeft. Hij omschrijft dat het hem goed bevalt dat hij geen sociale verplichtingen meer heeft. Ook beschrijft hij hoe hij, mede door zijn zware operatie in 1974, geen avondmens meer is. Hij omschrijft ook hoe hij kan genieten van zijn kleinkinderen. Hierna gaat hij in op de invloed die hij nog in Washington heeft. Hij omschrijft zijn relatie met Reagan als vriendschappelijk en geeft aan dat ze vaak contact hebben. Over zijn zogenoemde come-back zegt hij nadrukkelijk dat het niet een vooropgezet plan is. Daarna komt zijn laatste boek aan de orde en zijn mening over een aantal buitenlandse probleemdoossiers. Over zijn eigen plaats in de geschiedenis zegt hij dat zijn regering echt niet alleen stond in het opnemen van gesprekken en het afluisteren van personen. Hij beweert dat dit zeker ook gegolden heeft, en zelfs nog in grotere mate dan in zijn eigen tijd, onder Kennedy en Johnson. Tot slot merkt hij op dat

⁵⁹ ‘De wereld in de ogen van Richard Nixon’, EM 15 (1984) 58

⁶⁰ ‘De comeback van Nixon’, E 20 (1986) 40

zonder Watergate waarschijnlijk als een succesvol president zou worden gezien, met Watergate hangt het er vanaf wie er oordeelt.

Het is opvallend dat er zoveel ruimte gegeven wordt voor dit interview. De introductie laat zien dat het ook niet omlijst wordt met een negatief sausje. Daarom is de weging van dit artikel ook **positief**.

Philip Mok 'Reagan en het Nixon-effect', E 10 (1987) 48

In dit artikel wordt ingegaan op het slechte imago van Reagan. Door een samenloop van problemen en vreemde beslissingen is het oordeel over hem nogal negatief. Zou het voor Reagan ook mogelijk zijn om net als Nixon een comeback te maken? Met het "Nixon-effect" wordt in dit artikel de manier bedoeld waarop Nixon teruggekeerd is op het politieke toneel na zijn aftreden. *"Niettemin wordt vandaag Richard Nixon niet uitsluitend op dit tragische tekortschieten beoordeeld. Zijn buitenlands beleid heeft destijds, dat is onomstreden, openingen geschapen richting China en de Sowjet-Unie, in wat als de "Wodka Cola-periode" is aangemerkt. Bovendien heeft Henry Kissinger onder Nixons presidentiele paraplu Amerika bevrijd uit het Vietnamese moeras; misschien geen verlossing voor Vietnam, maar in elk geval wel voor de VS."*⁶¹ De weging met betrekking tot berichtgeving over Nixon is dan ook **positief**. Als ditzelfde onderzoek over berichtgeving met betrekking tot Reagan zou gaan, zou het oordeel over dit artikel negatief zijn.

M van der Plas, 'De jonge Nixon: een mens zonder vriendschap', E 33 (1987) 80

Dit artikel gaat over het eerste deel van de biografie over Nixon van Stephen Ambrose. Het boek, *Nixon: The Education of politician 1973-1962* (New York 1987), behandelt het leven van Nixon tot aan zijn nederlaag in 1962 tijdens de gouverneursverkiezingen in Californië. Dit artikel betreft verder een bespreking van dit boek. Omdat dit een biografie over Nixon is kan aan dit artikel voor het onderzoek geen weging gegeven worden.

'Gorbatsjov als Jezus? Dat is lariekoek', E 17 (1988) 56

Dit betreft een voorpublicatie van het boek 1999 van Nixon. Omdat de tekst direct uit het boek overgenomen is kan aan dit artikel verder geen weging gegeven worden.

⁶¹'Reagan en het Nixon-effect', E 10 (1987) 48

Emma Brunt, 'Cultuur waar de vonken van af springen', E 22 (1988) 116

Dit artikel gaat over de opera Nixon in China van Peter Sellars. Hoewel het een boeiend artikel is over de vraag waar moderne opera over moet gaan en dat Nixon zijn leven zich erg goed leent om verteld te worden, kan er geen weging aan dit artikel gegeven worden. Het artikel gaat uiteindelijk over Peter Sellars en zijn ideeën en dus niet over Nixon.

Henk Kolb, 'Vuil spel', E 14 (1992) 56

Artikel over de verkiezingen in 1992 en de dirty politics die daarbij naar voren komen. Er wordt kort verwezen naar Watergate als voorbeeld van wat er allemaal kan gebeuren. Hierbij wordt Nixon kort genoemd, maar er wordt verder geen oordeel gegeven. Omdat de verwijzing zo klein is kan er geen weging aan dit artikel gegeven worden.

Philip Mok, 'Staatsman Richard Milhous Nixon – bij de dood van een man, méér dan een “crook”', E 17 (1994) 46-48

Dit artikel is verschenen naar aanleiding van het overlijden van Richard Nixon. Het artikel begint met een omschrijving over hoe Nixon zelf graag de geschiedenis in wil gaan. Hij wil graag dat in de herinnering blijft wat hij op het gebied van buitenlands beleid en internationale betrekkingen heeft gedaan. Toch kan er bij zijn overlijden natuurlijk niet aan Watergate voorbij gegaan worden. Vervolgens wordt benadrukt dat Nixon zelf het idee had dat zijn reputatie al bepaald was. En dan gaat hij werken aan het herstel van zijn reputatie. *“Maar hoewel Nixons inschatting beslist niet bezijden de waarheid was, heeft hij zich toch vergist en is de comeback die hij als oude staatsman heeft gemaakt door het internationale toneel te blijven betreden, door in China een heldenontvangst te ondergaan, door in Rusland poolshoogte te nemen en daar Bill Clinton verslag van te doen, uitgegroeid tot een nieuwer realiteit: Richard Nixons imago is zijn persoonlijke tragedie ontstegen.”*⁶²

Het artikel gaat verder door zeer expliciet te benoemen dat Nixon heel goed in staat was om een eigen visie op buitenlands beleid weer te geven. Het was dus niet Kissinger die dit voor hem deed. Nixon maakte de grondslagen. Kissinger voerde deze uit en gaf er verder vorm aan. Maar de ideeën waren dus van Nixon zelf. Daarna volgt een korte biografie van Nixon. Het artikel eindigt als volgt: *“Het is onmiskenbaar dat ook dit aspect een (achtergrond)rol zal blijven spelen in de manier waarop Nixon in de herinnering zal blijven. Hij heeft de afgrijselijke fout gemaakt de normloosheid eigen aan de buitenlandse politiek toe*

⁶² Philip Mok, 'Staatsman Richard Milhous Nixon – bij de dood van een man, méér dan een “crook”', E 17 (1994) 46

te passen op het binnenlandse toneel. Hij is teruggefloten door de democratie. Hij is uitgefloten door zijn eigen volk en door het wereldpubliek. Maar aan zijn graf is de zittende president, de Democraat William Jefferson Clinton, verschenen als getuigenis dat hij méér was dan een crook – dat Richard Nixon een staatsman was.”⁶³

Het artikel geeft een goed overzicht van Nixon zijn leven. Er is zowel aandacht voor de negatieve als positieve aspecten in zijn leven en carrière. Uiteindelijk is het oordeel van het artikel positief, Nixon als meer herinnerd worden als staatsman dan als crook. Daarom is de weging die aan dit artikel wordt meegegeven **positief**.

3.4 Analyse

Deze analyse van de berichtgeving in *Elseviers Magazine* en *Elsevier* begint met een overzicht van de weging per artikel. De artikelen die geen weging hebben gekregen zullen in deze lijst niet meer voorkomen.

1. Philip Mok, ‘Het merkwaardige geheugen van Richard Milhouse Nixon’, EM 32 (1974) 2 en 20

Neutraal

2. ‘Moet Nixon worden vervolgd?’, EM 35 (1974) 30-32

Negatief

3. ‘De wereld zonder Nixon’, EM 33 (1974) 32

Negatief

4. D M van Rosmalen, ‘Het menselijk tekort’, EM 33 (1974) 38-40

Neutraal

5. ‘Clementie voor Richard Nixon’, EM 37 (1974) 42

Neutraal

6. ‘Hoe ziek is Richard Nixon?’, EM 38 (1974) 68

Neutraal

7. G B J Hilberman, ‘De vloek van Watergate’, EM 38 (1974) 86

Neutraal

8. ‘Horizon’, E 33 (1975) 44

Neutraal

9. D M van Rosmalen, ‘De arrogantie van de macht’, EM 43 (1975) 43

⁶³ Philip Mok, ‘Staatsman Richard Milhous Nixon – bij de dood van een man, méér dan een “crook”’, E 17 (1994) 48

Negatief

10. D M van Rosmalen, 'De tweede Culturele Revolutie', EM 9 (1976) 56

Positief

11. D M van Rosmalen, 'Boodschapper uit Peking', EM 9 (1976) 64

Positief

12. 'De nieuwe vuurdoop van Richard Nixon', EM 19 (1977) 84

Negatief

13. 'Mensen Pil', EM 14 (1978) 164

Neutraal

14. 'Mensen Nixon', EM 16 (1978) 174

Neutraal

15. 'Mensen Geboren: Jennie', EM 34 (1978) 122

Neutraal

16. 'Mensen Nixon' EM 39 (1978) 184

Neutraal

17. 'Mensen Ongewenst', EM 32 (1979) 90

Negatief

18. 'Mensen Woningnood', EM 17 (1980) 136

Neutraal

19. 'De wereld in de ogen van Richard Nixon', EM 15 (1984) 58

Positief

20. 'De comeback van Nixon', E 20 (1986) 40-42

Positief

21. Philip Mok (7 maart 1987) 'Reagan en het Nixon-effect', E 10 (1987) 48

Positief

22. Philip Mok, 'Staatsman Richard Milhous Nixon – bij de dood van een man, méér dan een “crook”', E 17 (1994) 46-48

Positief

Van de 35 artikelen die meegenomen zijn in de weging zijn er uiteindelijk 22 overgebleven. Van deze artikelen hebben 6 een positieve weging gekregen, 5 een negatieve en 11 een neutrale. Opvallend is dus dat 50% van de uiteindelijk gewogen artikelen een neutraal oordeel heeft. Daarbij moet extra opgemerkt worden dan in 1974 na het aftreden van Nixon de berichtgeving ook opvallend neutraal was. Natuurlijk zijn in die periode de meeste negatieve

artikelen verschenen, maar dan nog was meer dan de helft van de verschenen artikelen in 1974 neutraal van toon. De artikelen die wel negatief gewogen zijn hebben geen heftige negatieve toon. Wel worden er subtiel dingen opgemerkt, bijvoorbeeld dat Nixon zijn successen op het gebied van buitenlands beleid niet aan zichzelf te danken had maar aan Henry Kissinger.⁶⁴ In het artikel dat verschenen is naar aanleiding van het overlijden van Nixon wordt juist benadrukt dat het Nixon was die de ideeën had en dat Kissinger ze uitvoerde.⁶⁵ Dit voorbeeld laat meteen ook de verschuiving zien die opgetreden is in de 20 jaar na Watergate. Hoewel de toonzetting dus nooit heel erg negatief is geweest, is het uiteindelijke oordeel over Nixon wel duidelijk positiever dan het oordeel vlak na zijn aftreden.

Er zijn nog een aantal opvallende zaken. In 1975 zijn er minder artikelen over Nixon dat verwacht zou kunnen worden. Er is heel veel aandacht voor de nieuwe president en het lijkt wel alsof ook in EM geprobeerd wordt om Nixon zo snel mogelijk te vergeten. Vanaf 1976 zijn er nog maar twee negatieve artikelen. Het betreft de analyse naar aanleiding van de interviews met David Frost⁶⁶ en een kort artikel waarbij voornamelijk de foto negatief is.⁶⁷ In de periode tussen 1978 en 1980 zijn er opvallend veel korte feitelijke berichtjes over Nixon. In 1984 is er geen artikel dat terugkijkt op Watergate. Wel zijn er een aantal voorpublicaties van boeken van betrokkenen. Ook is er aandacht voor de comeback van Nixon op het gebied van buitenlandse politiek en internationale betrekkingen. In 1986 is er zelfs een uitgebreid interview te lezen waar Nixon uitgebreid de kans krijgt om aan te geven wat hij belangrijk vindt.⁶⁸ De comeback van Nixon krijgt uiteindelijk zelfs een eigen label en wordt het ‘Nixon-effect’ gedoopt.⁶⁹ Na 1986 zijn er in *Elsevier* geen artikelen meer verschenen over Nixon tot aan zijn overlijden in 1994.

Als er naar thematiek gekeken wordt dan zijn de voornaamste negatieve thema’s het feit dat Nixon geen schuld wil bekennen, dat hij labiel zou zijn, dat hij depressief zou zijn en hij wordt neergezet als een verbitterde politicus die niet voorbij zijn eigen beperkingen wil kijken. De positieve thema’s zijn vooral terug vinden in het feit dat Nixon neergezet wordt als een staatsman en als een belangrijke kracht op het gebied van buitenlandse politiek en internationale betrekkingen. Hoewel gesteld wordt in het interview uit 1986 dat hij hier zelf

⁶⁴ ‘Moet Nixon worden vervolgd?’, EM 33 (1974) 32

⁶⁵ Philip Mok, ‘Staatsman Richard Milhous Nixon – bij de dood van een man, méér dan een “crook”’, E 17 (1994) 46

⁶⁶ ‘De nieuwe vuurdoop van Richard Nixon’, EM 19 (1977) 84

⁶⁷ ‘Mensen Woningnood’, EM 17 (1980) 136

⁶⁸ ‘De comeback van Nixon’, E 20 (1986) 40-42

⁶⁹ Philip Mok, ‘Reagan en het Nixon-effect’, E 10 (1987) 48

niets mee te maken heeft weten we dat hij zeer bewust gewerkt heeft om deze reputatie naar voren te brengen. Er is in *Elsevier* ook een verschuiving te zien in thematiek, rond het overlijden van Nixon wordt helemaal niet meer gesproken over het feit dat hij labiel, depressief of verbitterd zou zijn. Wel blijft staan dat hij uiteindelijk niet heeft willen toegeven dat hij rond Watergate niet alleen fouten gemaakt heeft, maar dat hij eigenlijk ook schuldig is.

Net als in het onderzoek van Russ Witcher kan geconcludeerd worden dat het grootste deel van de artikelen neutraal van toon zijn. Waar Witcher concludeert dat het om meer dan 80% van de artikelen gaat, is het in het geval van EM en E de helft. Hier valt echter geen oordeel aan te geven omdat er in EM en E relatief weinig artikelen staat in het tweede decennium van dit onderzoek. Wel is duidelijk dat net als in het onderzoek van Witcher een verschuiving van thematiek te zien is. Ook in EM en E is de berichtgeving in 1994 duidelijk positiever dan in 1974.

Conclusie

Op de vraagstelling van dit onderzoek, is er een verandering in de berichtgeving over Richard Nixon in de periode augustus 1974 tot april 1994 in *Elsevier*, moet geantwoord worden dat er inderdaad een verandering in de berichtgeving valt waar te nemen. Uiteindelijk zijn er 22 artikelen gewogen in dit onderzoek en daarvan zijn er 6 positief, 5 negatief en 11 neutraal. Net als in het onderzoek het onderzoek *After Watergate* (2000) van, Russ Witcher, is het grootste gedeelte van de artikelen neutraal van toon. Opvallend bij de berichtgeving in *Elsevier* is dat deze neutrale toon ook al duidelijk merkbaar was vlak na het aftreden van Richard Nixon in augustus 1974. Naar aanleiding van dit onderzoek kan dus gesteld worden dan in ieder geval in *Elsevier* de berichtgeving over Nixon positiever geworden is in de periode tot aan zijn overlijden. Door de beperkte omvang van dit onderzoek, er is niet andere Nederlandse opiniebladen gekeken, kunnen geen uitspraken gedaan worden of dit voor andere tijdschriften ook het geval is. Een breder onderzoek is daarom ook iets wat echt een aanbeveling is. Er kan dan gekeken worden of tijdschriften in Nederland vanuit hun verschillende achtergronden ook een andere toon hebben aangeslagen richting Nixon. Dit onderzoek kan eventueel zelfs nog breder getrokken worden door ook naar tijdschriften in anderen Europese landen te kijken. Uit een dergelijk onderzoek zou kunnen blijken in hoeverre nationale sentimenten ook nog een rol spelen.

Literatuur

Afkortingen:

EM = Elseviers Magazine

E = Elsevier

Boeken:

Aitken, Jonathan, *Nixon: A life* (London 1993)

Anson, Robert, *Exile: the unquiet oblivion of Richard M Nixon* (New York 1984)

Black, C., *Richard Milhous Nixon: The Invincible Quest* (London 2007)

De Gregorio, W.A., *The Complete Book of U.S. Presidents* (2005)

Hoff, Joan, *Nixon Reconsidered* (New York 1994)

Morgan, Iwan, *Nixon* (New York 2002)

Nixon, Richard, *In the Arena: A Memoirs of Victory, Defeat, and Renewal* (New York 1990)

Nixon, Richard, *Speeches, Writings, Documents* Rck Perlstein (Editor) (New Jersey 2008)

Van der List, G, *Meer dan een weekblad. De geschiedenis van Elsevier* (Amsterdam 2005)

Witcher, Russ, *After Watergate* (Lanham 2000)

US Congress, *Memorial Services in the Congress of the United States* (Washington 1996) 9, 11-12

Artikelen:

Ahuvia Aaron, 'Traditional, Interpretive, and Reception Based Content Analyses: Improving the Ability of Content Analysis to Address Issues of Pragmatic and Theoretical Concern', in: *Social Indicators Research* 54:2 (2001) 139-172

D'Angelo, Paul, 'News Framing as a Multiparadigmatic Research Program: A Response to Entman' in: *Journal of Communications* 52 (2002) 870-888

Jowon Park, 'Contrasts in Coverage of Korea and Japan by US Television Networks: A Frame Analysis' in: *Gazette* 65:2 (2003) 145-165

Semetko, H., en Valkenburg, M. 'Framing European politics: A content analysis of press and television news' in: *Journal of Communication* 50 (2000) 93-110.

Kate Peirce, 'Women's Magazine Fiction: A content Analysis of the Roles, Attributes, and Occupations of Main Characters', in: *Sex roles* 37 (1997) 581-593

'Coming to praise Nixon', *Newsweek* 123:9 (1994) 00289604

Artikelen EM en E

'De afgang van een president', EM 31 (1974) 18-24

'De comeback van Nixon' E 20 (1986) 40-42

'De contouren van een nieuw bewind', EM 3 (1977) 32-34

'De laatste dagen van president Nixon', EM 14 (1976) 74

'De laatste dagen van president Nixon', EM 15 (1976) 64-92

“De laatste dagen van Nixon” –inzet van veel controversen’, EM 16 (1976) 76-79

‘De memoires van Henry Kissinger’, EM 39 (1979) 62

‘De nieuwe vuurdoop van Richard Nixon’, EM 19 (1977) 84

‘De schaduw van Watergate’, EM 45 (1974) 90

‘De wereld in de ogen van Richard Nixon’, EM 15 (1984) 58

‘De wereld zonder Nixon’, EM 33 (1974) 32

‘Gorbatsjov als Jezus? Dat is lariekoek’, E 17 (1988) 56

‘Henri Kissingers laatste dagen’, EM 48 (1976) 102

‘Hoe de wereld Jimmy Carter ziet’, EM 47 (1976) 98-100

‘Hoe ziek is Richard Nixon?’, EM 38 (1974) 68

‘Horizon’, EM 33 (1975) 44

‘Jacht op Amerika’s leiders’, EM 43 (1974) 80

‘Lezers’, EM 12 (1976)

‘Lezers’, EM 17 (1976)

‘Mao’s laatste dagen?’, EM 24 (1976) 68

‘Mensen Boek’, EM 07 (1978) 140

‘Mensen Geboren: Jennie’, EM 34 (1978) 122

‘Mensen Nixon’, EM 16 (1978) 174

‘Mensen Nixon’, EM 39 (1978) 184

‘Mensen Ongewenst’, EM 32 (1979) 90

‘Mensen Pil’, EM 14 (1978) 164

‘Mensen Woningnood’, EM 17 (1980) 136

‘Mijn moeder’, EM 24 (1976) 70

‘Moet Nixon worden vervolgd?’, EM 32 (1974) 30-32

‘Raadsels in China’, EM 7 (1976) 56

‘Wat Nixon te wachten staat’, EM 32 (1974) 32

Brzezinski, Z., ‘Amerika in het nieuwe wereldbeeld’, EM 4 (1977) 68

Brunt, E., ‘Cultuur waar de vonken van af springen’, E 22 (1988) 116

Hilterman, G.B.J., ‘De vloek van Watergate’, EM 38 (1974) 86

Kolb, H., ‘Vuil spel’, E 14 (1992) 56

Mok, P., ‘Carter verovert Washington’, EM 45 (1976) 72-78

Mok, P., ‘Het merkwaardige geheugen van Richard Milhous Nixon’, EM 32 (1974) 2 en 20

Mok, P., ‘Het verwarrende beleid van Jimmy Carter’, EM 15 (1977) 92

Mok, P., ‘Hoe zwak staat Gerald Ford?’, EM 43 (1976) 92

Mok, P., 'Jimmy Carter op weg naar het Witte Huis', EM 19 (1976) 62-68

Mok, P., 'Reagan en het Nixon-effect', E 10 (1987) 48

Mok, P., 'Staatsman Richard Milhous Nixon – bij de dood van een man, méér dan een “Crook”', E 17 (1994) 46-48

Plas, Van der, M., 'De jonge Nixon: een mens zonder vriendschap', E 6363 (1987) 80

Rosmalen, van, D.M., 'Boodschapper uit Peking', EM 9 (1976) 64

Rosmalen, van, D.M., 'De arrogantie van de macht', EM 43 (1975) 43

Rosmalen, van, D.M., 'De tweede Culturele Revolutie', EM 9 (1976) 56

Rosmalen, van, D.M., 'From Washington with love', EM 4 (1977) 66

Rosmalen, van, D.M., 'Het menselijke tekort', EM 33 (1974) 38-40

Rosmalen, van, D M., 'Het raadsel van “Impeachment”', EM 31 (1974) 36

Rosmalen, van, D.M., 'Wat Mankeert Amerika?', EM 8 (1976) 40

Schuhmacher, W.J., 'Watergate wordt film', EM 34 (1975) 62-64

Someren, van, G., 'Clementie voor Richard Nixon', EM 37 (1974) 42